

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRENİM GÖREN KIRGIZ
ÖĞRENCİLERİN UYUM DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Chinar EGEMBERDİEVA**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Galip YÜKSEL**

Ankara – 2006

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

..... **ait**

.....

.....

.....

adlı çalışma jürimiz tarafından

.....

.....

Anabilim Dalında DOKTORA / YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Araştırmada eğitim öğretim amacıyla Kırgızistan'dan Türkiye'ye gelen Kırgız öğrencilerin, cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu, akademik başarı durumunun Kişisel Uyum, Sosyal Uyum, ve Genel Uyum düzeylerine etkileri incelenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin uyum düzeylerini belirlemek amacıyla, “Hacettepe Kişilik Envanteri” (Özgüven, 1992) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmanın evren ve örneklemini Kırgızistan'dan Türkiye'ye gelen ve 2005-2006 eğitim öğretim yılında Ankara'da bulunan Üniversitelerde (O.D.TÜ., Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi) eğitim görmekte olan Kırgız öğrencilerden “104” öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin analizinde, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak, parametrik ve parametrik olmayan istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre dağılımları için sayı (n) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir.

Hacettepe Kişilik Envanteri ile toplanan veriler, araştırmacı tarafından belirlenen etmenler doğrultusunda analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, (X) Aritmetik Ortalama, (s) Standart Sapma, Tek-Yönlü Varyans Analizi, T-Testi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H gibi istatistik teknikleri kullanılmıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeyleri, “Cinsiyete” göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeyleri, “Annenin Eğitim Durumuna” göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, akademik başarı durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Ancak Sosyal Uyum düzeyinin, “Akademik Başarı Düzeyi” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, akademik başarı durumlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

SUMMARY

In this research, the effects of sex, literacy of parents, social-economic position and academic success on personal, social and general qualities of Kyrgyz students are investigated.

To measure the students qualities “Hacettepe Kişilik Envanteri” (Özgüven, 1992) and the questionnaire prepared by researcher are used.

The participants were the students of 2005-2006 academic years and from state universities from Ankara (METU, Ankara University, Gazi University, Hacettepe University). One hundred four (104) students were participated in this research.

When analyzing data, as demanded parametric and non parametric statistical techniques were used. The number (n) and percentage (%) are prescribed for the variance of variables like sex, literacy of parents, social-economic position and academic success of student.

The data collected by Hacettepe Kişilik Envanteri were analyzed by the researcher. In analyzing data (X) statistical techniques like X arithmetic's mean, (s) standard variance, one-dimensional variance analyses, T-Test, Mann Whitney U-Test and Kruskal Wallis H were used.

There were no changes in personal, social and general qualities of Kyrgyz students under the sex variable.

There were no changes in personal, social and general qualities of Kyrgyz students under the mother's educational position of variable.

And also there were no changes the in personal, social and general qualities of Kyrgyz students under father's educational position of variable.

The effect of social-economic position of students was so small that it was impossible to find its meaning.

The effect of academic success variable on personal general quality of student was greed but it was difficult to see the effect on social quality of Kyrgyz students.

ÖNSÖZ

Bu tez Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programının gereği olarak hazırlanmıştır.

Tezin amacı; Türkiye’deki Üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin uyum düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi ve söz konusu öğrencilerin Türkiye’ye uyumlarının sağlanmasında, kişisel, sosyal ve genel uyumlarını etkileyen etmenlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın sonuçlarının, Kırgızistan ile Türkiye’nin eğitim alanındaki işbirliğine ve benzer nitelikteki çalışmalara yararlı olacağı umulmaktadır.

Araştırmanın gerçekleşmesinde değerli vakitlerini ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç.Dr. Galip Yüksel’e, araştırmanın tümünü sabır ve titizlikle inceleyen ve gerekli düzeltmeleri yapan Yrd.Doç.Dr. Hüseyin Öncü’ye, istatistiksel verilerin analizi ve yorumlanmasında yardımlarını esirgemeyen Arş.Gör.Feridun Sezgin’e, verilerin toplanmasında yardımcı olan bütün Kırgız öğrenci arkadaşlarıma, çalışmam boyunca bana umut ve destek veren ayrıca tezin yazılımını üstlenen sevgili eşim Altynbek’e, buralarda eğitim görürken özlemini çektiğim ve bir telefon konuşması ile rahatladığım canım kızım Nuriya’ya, ve en son olarak da bu çalışma sırasında dünyaya gelen canım oğlum Atake’ye teşekkürlerimi sunarım.

Ankara, 2006

Chynar EGEMBERDİEVA

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	i
SUMMARY.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Uyum Kavramı.....	1
Büyük Öğrenci Projesi.....	3
Kırgızistan Hakkında Genel Bilgiler ve Eğitim Sistemi.....	8
Kırgızistan Eğitim Sistemi.....	9
Kırgızistan ile Türkiye Arasındaki Eğitim Alanındaki İlişkiler.....	12
Diğer Eğitim İş Birliği Faaliyetleri.....	14
Problem Cümlesi.....	17
Alt Problemler.....	17
Sınırlılıklar.....	18
Sayıtlılar.....	18
Araştırmanın Önemi.....	18
Tanımlar.....	19

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	21
Büyük Öğrenci Projesiyle Türkiye'ye gelen öğrencilere yönelik bilimsel çalışmalar.....	21
Sosyo-Kültürel Çevre ve Okul Başarısı.....	26
Başarıda Ailenin Önemi.....	26
Ailenin Tutumu ve Okul Başarısı.....	27

Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumunun Okul Başarısına Etkisi.....	27
Eğitim Öğretim Problemleri ve Okul Başarısı.....	28
Eğitim - Öğretim Ortamından Kaynaklanan Faktörler.....	28
Motivasyon ve Başarı.....	29
Kaygı ve Başarı.....	30
Yalnızlık Duygusu ve Başarı.....	31
Öğrencilerin Rehberlik ve Uyum Sorunları.....	31

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	34
Araştırmanın Yöntemi.....	34
Evren ve Örneklem.....	34
Veri Toplama Araçları.....	37
Verilerin Toplanması.....	42
Verilerin Analizi.....	43

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	45
Türkiye’de Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel uyum Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	45
Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular.....	46
Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular.....	50
Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular.....	54

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	58
Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	58
Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	58
Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Yorumu.....	61
Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	62

BÖLÜM VI

YARGI VE ÖNERİLER.....	65
Yargı.....	65
Öneriler.....	66
KAYNAKLAR.....	67
EKLER.....	72
EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	72
EK-2 HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ.....	74

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo-1	Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Gelerek Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı.....5
Tablo-2	Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Gelerek Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilere 2006 Mali Yılında Yapılan Ödenekler7
Tablo-3	Kırgız Cumhuriyeti Eğitim Sistemi.....11
Tablo-4	Daimi Komisyon Toplantıları Tablosu.....12
Tablo-5	Yasal Alt Yapı, İşbirliği ve Protokoller Tablosu.....13
Tablo-6	Cinsiyete Göre Dağılımı.....35
Tablo-7	Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....35
Tablo-8	Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....36
Tablo-9	Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı.....36
Tablo-10	Akademik Başarıya Göre Dağılımı.....37
Tablo-11	Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Düzeylerine İlişkin puanların χ^2 ’ları ve S.Sapmaları.....45
Tablo-12	Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre χ^2 ’ları ve S.Sapmaları ve T Değeri47
Tablo-13	Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....47
Tablo-14	Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....48
Tablo-15	Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....49
Tablo-16	Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....49
Tablo-17	Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre χ^2 ’ları ve S.Sapmaları ve T Değeri.....50

Tablo–18	Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	51
Tablo–19	Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	52
Tablo–20	Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	52
Tablo–21	Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	53
Tablo–22	Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre χ^2 ’ları ve S.Sapmaları ve T Değeri.....	54
Tablo–23	Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	55
Tablo–24	Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	55
Tablo–25	Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	56
Tablo–26	Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	57

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrenciler uyum sorunlarıyla karşılaşmakta ve söz konusu öğrencilerin uyum düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Uyum Kavramı

Genellikle, 18-24 yaş grubunun üniversiteye başladığı bu dönem, öğrencilerin “gençlik dönemi” olup kişiliklerinin, dünya görüşlerinin, tutum ve davranışlarının şekillendiği bir dönemi ifade eder.

Üniversite yaşamında, bireyi çevreleyen toplumsal değerler ile ailenin etkisinin azalması, arkadaş gruplarının ön plana çıkması, gençlerin “bağımsız bir kişilik” olarak toplumsal yaşama katılmalarını sağlar. Böylelikle birey, bir taraftan “bağımsız bir kişilik” olmaya çalışırken, diğer taraftan da aileden ayrılmanın sıkıntısını yaşar. Bununla birlikte, öğrencilerde gelecek kaygıları ya da sorunları başlar: Derslerini başarabilme, mezun olabilme, üniversite yaşamı boyunca ekonomik gereksinimlerini karşılayabilme, mezun olduktan sonra iş bulabilme gibi sorunlar, öğrencilerin üst düzeyde kaygı ve stres altında olmalarına neden olur. Bundan dolayı da üniversite dönemi bireyin birçok sorunla karşılaştığı bir dönemdir(Özgüven, 2000:362). Tüm bu sorunların üstesinden gelebilmeleri öğrencilerin uyum düzeylerine bağlıdır.

Farklı bir toplumsal yapıdan gelen öğrencilerin yaşadıkları çevresel ve değer sorunları “kültür şoku” kavramı ile ifade edilebilir. Kültür şoku: bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler, şeklinde tanımlanabilir(Güvenç,

1996:122). Bir kültürden farklı bir kültüre giden bir insanın en büyük sorunu, uyum ve iletişim sorunudur. Dil, iletişimin gerçekleşebilmesi, bireyin karşısındakine sıkıntısını anlatabilmesi için gerekli olan bir araçtır. Ayrıca, bir insanın kendi kültürünü, adetlerini, geleneklerini ve göreneklerini bırakıp yeni bir kültüre adaptasyonu sorunlu olmaktadır. Bundan dolayı gerek farklı ülkelere giden ve gerekse kırsal kesimden kent alanlarına gelen öğrencilerin uyum problemleri yaşadıkları, yalnız kaldıkları ve bir müddet sonra bu yalnızlığın bir takım psikolojik rahatsızlıklara neden olduğu ve en sonunda derslerinde de başarısız oldukları bilinen bir gerçektir.

Uyum kavramı, çeşitli psikolojik yaklaşım ve disiplinlere göre biraz farklı biçimde anlaşılmakla birlikte, genel anlamda bireyin hem kendisi, hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi biçiminde tanımlanabilir(Özgüven, 1992). Burada daha çok kişinin, psikolojik olarak topluma uymaya hazır olması söz konusudur.

Diğer bir deyişle uyum, bireyin sahip olduğu özelliklerin, kendi benliği ile çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir. Kırgızistan'dan Türkiye'ye eğitim öğretim amacıyla gelen Kırgız öğrencilerde bu bakımdan bir uyum sorunu çıkmaktadır. Kuşkusuz bu durumun zamanla ortadan kalkacağını söyleyebiliriz. Fakat bu husus kişiliğe bağlıdır. Uyum sağlayamayanlarda ruhsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Uyumlu kişilik özellikleri şu noktada toplanabilir. Gerçeği yeterli biçimde algılamak, gerçeklerle rahat bir ilişki içinde olmak, endişesiz olarak kendini kabul etme, davranışlarda doğal olmak, olumlu arayış gösteren motivasyonlara sahip olmak, davranışlarında esnek olmak, kendine güveni olmak, rolünü bilmek, gelecekte beklenen ve amaçları olmak(Tezcan, 1987:10).

Kişisel uyum, bireyin kendini gerçekleştirmesi, kendine güvenmesi, kendi yeteneklerinin farkında olması, duygusal yönden kararlı olması, psikosomatik belirtilerin bulunmaması, insanlarla iyi etkileşim kurabilmesi gibi durumları içermektedir(Özgüven, 1992).

Sosyal uyum, bireyin ailesel ilişkilerinin, sağlıklı olması, sosyal becerilerinin yüksek olması, toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olması, kendi istek ve gereksinmelerini toplumla uzlaştırması gibi durumları belirtir(Özgüven, 1992).

Genel uyum, bireyin Kişisel ve Sosyal Uyum puanlarının toplamı anlaşılmaktadır(Özgüven, 1992).

Kısaca uyum, bireyin çevresel şartlara veya değerlere ruhsal bakımdan kendini uydurma süreci olarak tanımlanabilir(Tezcan, 1987:10). Tanımdan da anlaşılacağı gibi uyum süreci, çevresel şartlar ve değerler olmak üzere iki boyuta sahiptir.

Çevresel şartlara uyum, üniversite öğrencilerinin, başta öğretim üyeleri olmak üzere, yurt yöneticileri, oda ve sınıf arkadaşları ile iyi ilişkiler kurarak, üniversitenin bulunduğu kent ve kent yaşamına adapte olma sürecidir. Öğrencilerin toplumsal değerlere kendilerini uydurmalarından kasıt ise siyaset, inanç, çoğulcu bir düşünce ve yaşam tarzını benimsemeleri, fikir ve görüş farklılıklarına tahammül etmeleridir.

Büyük Öğrenci Projesi

1990'lı yılların başında Sovyetler Birliğinin dağıtılmasıyla ortaya çıkan yeni sürecin ardından, pek çok ülke, bu coğrafyada bağımsızlığını kazanan ülkelere yönelik politikalarını gözden geçirmişler ve yeni politikalar ortaya koymuşlardır. Türkiye de bu yeni dönemde, Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarına yönelik yeni politikalar belirlemiş ve bu doğrultuda yeni işbirliği girişimlerini başlatmıştır. Bu girişimlerin ana hedefi, Türkiye'nin Türk Dünyası ile olan ilişkilerini yeniden canlandırmak ve ilişkileri süreklilik sağlayacak bir zemine oturtmaktır. Türk dış politikasındaki bu yeni oluşumların içinde kapsamlı bir eğitim girişimi de bulunmaktadır. Söz konusu eğitim girişimlerinin en kapsamlı ve kalıcı olanı şüphesiz "Büyük Öğrenci Projesi"dir(Kavak, Baskan, 2001:92-93).

Büyük Öğrenci Projesi, 1992-1993 öğretim yılı itibarıyla, Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarının eğitim düzeylerini yükseltmek, yetişmiş insan gücü ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak, Türkiye dostu, genç bir nesil yetiştirmek ve Türk Dünyası ile kalıcı kardeşlik ve dostluk köprüsü kurmak, Türk Dünyasında yer alan ülkeleri, bu ülkelerin kendi aralarındaki ilişkileri geliştirerek bir büyük şemsiye oluşturmak amacıyla uygulamaya konulmuştur(Altınkanat, 2004:49).

Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından gelen öğrencilerden 2922 sayılı kanuna dayanılarak çıkarılan 85/9380 sayılı yönetmeliğin 4.maddesince oluşturulan Değerlendirme Kuruluna, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Kredi Yurtlar Kurumu, MİT Müsteşarlığı temsilcileri katılmaktadır. Konularıyla ilgili gündem maddeleri bulunduğu Milli Güvenlik Kurulu, TÖMER ve TİKA temsilcileri zaman zaman bu toplantılara davet edilmekte ve görüşleri alınmaktadır. Öğrencilerin, öğretim hizmetleri Yüksek Öğrenim Kurulu, bursları Milli Eğitim Bakanlığı (Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Genel Müdürlüğü), barınma ihtiyaçları Kredi Yurtlar Kurumu tarafından sağlanmaktadır. Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından Türkiye'ye orta öğretim seviyesinde gelen öğrenci sayısı çok az olduğu için bu proje daha çok yüksek öğrenim projesi olarak gerçekleşmiş ve öğrenciler ön lisans, lisans ve lisansüstü öğretim için ülkeye getirilmiştir. Dünyada artık her alanda olduğu gibi öğretim ve destek hizmetleri alanında da mikro ihtisaslaşma söz konusudur. Büyük Öğrenci Projesinin yönetiminde yetkiler tek bir birim ve otorite yerine kurumlar arasında paylaştırılmıştır. Projenin yönetimi pek çok kuruluşun katılımıyla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır(Özkan, 2003:143).

Başlangıçta 5 Türk Cumhuriyetini kapsayan bu proje, izleyen yıllarda Türk Cumhuriyetleri ile birlikte Asya ve Balkanlardaki ülke ve toplulukları da içine almıştır. Bu projeye bağlı olarak halen 4 Türk Cumhuriyeti ile 57 ülke ve topluluktan gelen öğrenciler, Türkiye'de öğrenim görmektedir. Başlangıç aşamasında 10.000 öğrencinin 7000'i yüksek öğrenim, 3000'i orta öğretim kurumlarına yerleştirilmiştir.

Halen öğrenime devam eden öğrencilerin durumları Tablo-1’de gösterilmektedir(09.02.2006 tarihi itibarıyla).

Tablo-1

Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraha Topluluklarından Gelerek Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı

Ülke/Grup Adı	TÖMER	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Adıgey	1	1	9			11
Afganistan	50	3	139	13	19	224
Altay	1	1	3	1		5
Arnavutluk	7		79	11		97
Azerbaycan	123	5	288	195	140	751
Başkörtöstan	1		9	11	1	21
Batı Trakya	1		98	8	2	109
Bosna Hersek	13	5	91	18	4	131
Bulgaristan	77	15	320	38	10	460
Buryat	3	1	4	5	3	16
Çeçenistan	1		12	5	1	18
Çin	12	5	46	20	9	92
Çuvaşistan	1		10	10		20
Dağıstan	6	5	23	1		35
Estonya				1		1
Gürcistan	11	1	29	11	2	54
Hakasya			11			11
Hırvatistan	3	1	15			19
Inguşetya		1	3	1		5
Irak	65	18	125	70	14	292
İran	8		58	18	34	118
Kabartay-Balkar	2	1	17			20
Kalmukya				2		2
Karaçay-Çerkez	1	3	7			10
Kazakistan	128	17	353	109	42	649
Kırgızistan	80	22	443	195	77	817
Kosova	42	44	326	19	3	434
Litvanya			7	4		11
Lübnan	4		17			21
Makedonya	5	22	116	36	6	185
Moğolistan	55		186	41		282
Moldova	25	3	108	12	8	156
Özbekistan			4	1		5
Polonya				1		1
Romanya	11	3	31	20	2	67
Rusya Federasyonu	20	9	73	8	5	115
Sancak	3	4	43	8	1	59
Sırbistan-Karadağ	3	1	1	1		5
Suriye	3		49	13	6	71
Tacikistan	11	3	95	12	2	123
Tataristan	10		30	31	6	77
Tuva	3	1	13	1		18
Türkmenistan	81	1	507	52	6	646
Ukrayna	34	15	144	32	4	229
Ürdün	4		8	4		16
Yakutistan(Sakha)	1		1	1		3
Yugoslavya	1		9	3		13
Toplam	906	209	3960	1043	407	6525

M.E.B. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (<http://yeogm.meb.gov.tr/>)

Tabloda görüldüğü gibi Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından gelerek Türkiye’de yüksek öğrenim gören devlet burslusu öğrencilerin çoğunluğunu lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Daha sonra onu yüksek lisans, TÖMER, doktora ve ön lisans öğrencileri takip etmektedir. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri arasında en fazla öğrenciye sahip 817 sayıyla Kırgızistan’dır. Onu 751 öğrenciyle Azerbaycan, 649 öğrenciyle Kazakistan, 646 öğrenciyle Türkmenistan takip etmektedir. Halen Türkiye’de 6525 öğrenci yüksek öğrenime devam etmektedir.

Öğrencilerin Seçimi ile ilgili olarak, Projenin başladığı ilk yıllarda Türk Cumhuriyetlerden gelen öğrencilerin seçiminin sağlıklı yapılmadığı düşüncesiyle 1994 yılından itibaren Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) ile öğrenci seçimi yapılmaya başlamıştır. 2003–2004 öğretim yılı için bu sınav 27 Nisan 2003 tarihinde 11 ülkede yapılmıştır(Altınkanat, 2004:51).

Öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretilmesi görevi, başlangıçta Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezine (TÖMER) verilmiş, iş yoğunluğunun giderek artması üzerine, 1995-96 öğretim yılında Gazi Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezleri, 1996-97 öğretim yılında da Ege Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi eğitim hizmeti vermeye başlamıştır(Kavak, Baskan, 2001:98).

Öğrencilerin burs, barınma, kitap kırtasiye, giyim, üniversite katkı payı ve ikamet tezkeresi bedeli, tedavi gideri gibi ihtiyaçları Milli Eğitim Bakanlığınca karşılanmaktadır. Öğrencilere verilen ödenek Tablo-2’de özetlenmektedir.

Tablo-2

Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından gelerek Türkiye’de yüksek öğrenim gören devlet burslusu öğrencilere 2006 mali yılında yapılan ödenekler

1.	Aylık Burs Tutarı (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim öğrencileri)	150 YTL
2.	Aylık Burs Tutarı (Lisansüstü, Doktora öğrencileri)	175 YTL
3.	Giyecek Yardımı (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim, Lisansüstü, Doktora öğrencileri) (Nakden ve yılda bir defa ödenecektir)	110 YTL
4.	Kitap Kırtasiye Bedeli (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim, Lisansüstü - Doktora öğrencileri) (Nakden ve yılda bir defa ödenecektir)	90 YTL
5.	İkamet Tezkeresi Bedeli (Yıllık)	70 YTL
6.	Öğrenci Katkı Payı Bedeli (Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üniversitelere yıllık olarak ve yılda bir kez ödenmektedir.)	65 YTL
7.	Tedavi Yardımı: Türkçe Lisans Eğitimi gören öğrencilerin tedavi giderleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, üniversitelere kayıtlı öğrencilerin tedavi giderleri üniversitelerin öğrenci ve sosyal hizmetler bütçelerinden ödenmektedir.	

M.E.B. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (<http://yeogm.meb.gov.tr/>)

Bu araştırma Kırgızistan’dan Türkiye’ye gelen öğrencilerle ilgili olduğu için bundan sonraki sayfalarda Kırgızistan ile ilgili genel bilgilere yer verilmektedir.

Kırgızistan Hakkında Genel Bilgiler ve Eğitim Sistemi

Yönetim Şekli	: Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	: Kurmanbek BAKİYEV
Nüfusu	: 4.989.400 (2002)
Yüzölçümü	: 198.500 km ²
Resmi Dili	: Kırgızca, Rusça
Başkenti	: Bişkek
Para Birimi	: Som
Bağımsızlık Tarihi	: 31 Ağustos 1991
Önemli Şehirleri	: Bişkek, Oş, Karakol, Calal-Abad, Tokmok, Kara-Balta
Komşuları	: Kuzeyinde Kazakistan, güneydoğu ve doğusunda Çin Halk Cumhuriyeti, batısında Özbekistan ve güney-batısında Tacikistan bulunmaktadır.
İklimi ülkede	:Yükseltiye göre önemli iklim değişikliği olmakla beraber genellikle az yağışlı kara iklimi hakimdir. Yılda ortalama yağış miktarı ise, 300-600 mm civarındadır.
Doğal Kaynakları kömür,	:Altın, antimon oksitleri, civa, molibden, kalay, tuneston, uranyum.
Tarımsal Ürünleri	: Pamuk, yün, sebze ve meyve, kenevir, şekerpancarı ve tütün.
Coğrafi Durum	: Genellikle dağlık olan ülkenin 1/2'si 1000m'den, 3/4'ü 1500m'den, 1/4'ü 3000m'den yüksektir. Kuzeyde Çuy Vadisi Bulunmaktadır. Güneybatıda Oş ve Calal-Abad bölgeleri Özbekistan'daki Fergana Vadisi'ne komşudur. Ülkenin Diğer bölgeleri Tien Şan sıradağları üzerinde bulunmaktadır. En alçak nokta Kara Darya 132m, en yüksek nokta ise Ceniş Çokusu (Pobeda Zirvesi), 7 439m'dir.

Kırgızistan Eğitim Sistemi

Kırgızların Orta Asya'nın en eski halklarından biri olduğu tarihi bir gerçektir. Kendilerinin bu en ezeli büyüme macerası, Kırgız halkına destanı medeniyetin en güzel örneklerini verme imkânını tanımıştır. Başka halklar, geçmiş medeniyetlerini, tarihlerini: yazılı edebiyatla, heykelle, resimle, tiyatro ve mimari ile muhafaza ederlerken, Kırgız halkı kendisinin bütün düşünce ve duygularını, dünya görüşünü, ideallerini, tarihi hadiseleri şifahi olarak destan şeklinde ifade etmiştir(Dooronbekov, 1993:3-6).

Sovyet döneminden önce Kırgızların göçebe hayatı yaşamaları, eğitim seviyesinin düşük kalmasına sebep olmuştur. Kışlak ve yaylak hayatı sürdüren Kırgız Türkleri okuma yazma öğreten (Kuran-ı Kerim okumayı öğreten) mekteplere sahipti.

Kırgızistan'da mektep ve medreselilerin yaygınlığı bu asrın başlarına rastlamaktadır. Mektep ve medreselerin sayılarının artmasına ve hatta öğrenci sayılarının fazlaşmasına rağmen, Kırgızlar, istedikleri eğitim seviyesine bir türlü ulaşamamışlardır. Bunun en büyük sebebi, XIX. yy. ikinci yarısında Rus işgaline uğradıktan sonra Rusların, Kırgızistan'daki tatbik ettikleri eğitim sistemidir.

Kırgızistan'da modern anlamda eğitim Sovyet döneminde başlamıştır. Fakat eğitimdeki aksaklıkları düzeltmek oldukça vakit almıştır. Mesela, Kırgızistan'da yedi yıllık ilköküllü bitirme mecburiyeti 1934 yılında yürürlüğe geçilebilmiştir.

SSCB'nin dağılması ve 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte Kırgız Cumhuriyetinde, ekonominin uluslararası serbest piyasa ekonomisine geçilmesi ve dünya eğitim sistemi ile irtibat kurulmasına bağlı olarak eğitim ve bilim alanında önemli reform ve değişiklikler gündeme gelmeye başladı. Bu doğrultuda atılan ilk adım ise 1992'de Eğitim Kanununun çıkarılması olmuştur. Bu Kanunun 2.maddesinde Kırgızistan'da cinsiyetine, diline, sosyal durumuna, siyasi ve dini düşüncelerine, yaşadığı yere ve diğer şartlara bakılmaksızın herkes eğitim görme hakkı vardır. Yabancılar ise yürürlükteki mevzuata göre eğitim görebilirler.

Kırgızistan Eğitim Kanunu’nda; “Eğitim toplumun, memleketin ve şahısların menfaatleri için milli değerlere bağlı kalınarak kesintisiz bilim ve terbiye verme sürecidir” denmektedir.

Kırgızistan Cumhuriyetinde eğitim uluslararası gelişim ve paktlara, Uluslar arası İnsan Hakları Deklarasyonuna halkın ahlaki bağlılığına, dünyanın kültür ve demokratik prensiplerine dayanır. Eğitimdeki esas prensiplerden biri Kırgızistan vatandaşı olan her kesin eğitim görmeye eşit hakkı olması ve devletin okullarında parasız eğitim verilmesidir. Bunun yanı sıra isteğe bağlı olarak eğitim veren özel okullar da bulunmaktadır. Eğitim gündüz(normal), dışarıdan(açık öğretim) ve ekstern(başarılı öğrencilerin sınıf geçme durumu) şeklinde yürütülür.

Eğitim sisteminin yeniden yapılanması ile yüksek öğrenim kurumlarının çeşitliliği zaman içinde iyi üniversitelerde eğitim görme konusunda rekabet ortamı yaratmıştır. Ülkede 44 devlet ve yüksek öğrenim kurumunda yüzden fazla branşta uzman yetiştirilmektedir.

Ayrıca öğrenci ve öğretmen uluslararası mübadele sistemi geliştirilmektedir. Başka ülkelerin eğitim kurumlarıyla birlikte ortak eğitim kurumları ve şubeleri açılmaktadır. Yabancı ülkelerin yardımları, yatırımları ve uluslararası kuruluşların kaynakları eğitim sektörüne cezbe dilmektedir.

Eğitimin içeriği: Bilhassa sosyal bilimlerde olmak üzere, yüksek öğrenimin özü değiştirildi ve öğrencilerin hukuk öğrenimi takviye edildi. Yüksek öğrenim kurumlarının eğitim planlarında iktisat ve yönetim derslerine daha fazla yer verildi. Okul ve üniversite programlarının tarih ve coğrafya derslerinin içeriği gözden geçirildi.

Eğitimde esas dil Kırgız dilidir. Bütün okullarda Kırgızca, Rusça ve bunların dışında bir yabancı dil mutlaka okutulur.

Bütün eğitim teşkilatları tüzel kişiliğe sahiptir ve “Kırgızistan Eğitim Sistemi Hakkında” Kanun çerçevesinde faaliyet gösterilir. Kırgızistan’da zorunlu eğitim 11

yıldır. Okuryazar oranı 2001 yılı istatistiklerine göre %90'dır. Kırgızistan'ın eğitim sistemiyle ilgili bilgiler Tablo-3'te verilmektedir.

Tablo-3
Kırgız Cumhuriyeti Eğitim Sistemi

YIL			YAŞ
8	YÜKSEK ÖĞRETİM SONRASI EĞİTİM		24
7	Aspirantura, Doktora (Doktorantura)		23
6	TAM YÜKSEK ÖĞRETİM Master Uzmanlığa Hazırlık (Magistratura)		22
5			21
4	TEMEL YÜKSEK ÖĞRETİM Lisans (Bakalavriyat)		20
3			19
2	MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM	ÖN YÜKSEK ÖĞRETİM	18
1		MESLEKİ	17
11		TEKNİK	16
10		ÖĞRETİM	15
9	2.BASAMAK ORTAOKUL GENEL ORTA ÖĞRETİM		14
8			13
7			12
6			11
5			10
4	1.BASAMAK İLKOKUL		9
3			8
2			7
1			6
	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM		5

M.E.B. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (<http://yeogm.meb.gov.tr/>)

Kırgızistan ile Türkiye Arasındaki Eğitim Alanındaki İlişkiler.

Ocak 1992 tarihi itibarıyla Kırgızistan ile Türkiye arasında karşılıklı komisyon çalışmaları yapılarak, protokoller imzalanmış, eğitim ilişkileri başlatılmıştır. 1992-96 yıllarında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığıyla Kırgızistan Cumhuriyeti Öğretim, Bilim ve Kültür Bakanlığı arasında 2 İşbirliği Anlaşması, 1994-2003 yılları arasında 7 Daimi Komisyon Toplantı Tutanağı ve 5 Protokol imzalanmıştır. 8. Daimi Komisyon Toplantısı 15-18 Ekim 2003 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Kırgızistan ile Türkiye arasındaki Daimi Komisyon Toplantılarıyla ilgili bilgiler Tablo-4'te ve genel olarak eğitim alanında yapılan alt yapı, işbirliği ve protokollerle ilgili bilgiler Tablo-5'te özetlenmektedir.

Tablo-4

Daimi Komisyon Toplantıları Tablosu

	İmza Tarihi	İmza Yeri ve Süresi	Türk Tarafı	Kırgızistan Tarafı
I'inci Daimi Komisyon Toplantısı	29.09. 1994	Bişkek	Necdet ÖZKAYA (Müsteşar Yard.)	Kubaniçbek CUMALİEV (Bakan Yard.)
II'inci Daimi Komisyon Toplantısı	08-15. Ocak 1996	Ankara	Cevdet CENGİZ (Müsteşar Yard.)	Ulan BİRİMKULOV (Bakan Yard.)
III'üncü Daimi Komisyon Toplantısı	24-27. Eylül 1996	Bişkek	Necdet ÖZKAYA (Müsteşar Yard.)	Ulan BİRİMKULOV (Bakan Yard.)
IV'üncü Daimi Komisyon Toplantısı	02-08. Temmuz 1997	Ankara	Saim HEKİMOĞLU (Müsteşar Yard.)	Ulan BİRİMKULOV (Bakan Yard.)
V'inci Daimi Komisyon Toplantısı	1-2. Haziran 1998	Bişkek	Saim HEKİMOĞLU (Müsteşar Yard.)	KİM Valeriy Leonidoviç (Bakan Yard.)
VI'inci Daimi Komisyon Toplantısı	10-14. Ekim 1999	Ankara	Saim HEKİMOĞLU (Müsteşar Yard.)	Tınımbek ORMONBEKOV (Bakan Yard.)
VII'inci Daimi Komisyon Toplantısı	11-14. Mayıs 2002	Bişkek	İbrahim BARBAROS (Müsteşar Yard.)	Tursunbek BEKBOLOTOV (Bakan 1.Yard.) Melis JUNUSHALİEV (Bakan 1.Yard)
VIII'inci Daimi Komisyon Toplantısı	15-18. Ekim 2003	Ankara	Cumali DEMİRTAŞ (Müsteşar Yard.)	Kanatbek SMANALİEV (Bakan 1.Yard) Muratbek MAMBETALİEV (Bakan 1.Yard)

Tablo-5
Yasal Alt Yapı, İşbirliği ve Protokoller Tablosu

	İmza	İmza Yeri	Türk Tarafı	Kırgızistan Tarafı
Türkiye Cumhuriyetinin Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyetinin Halka Bilim Öğretme Bakanlığı Arasında İşbirliği Hakkında Protokolü	03. 03. 1992	Bişkek	Köksal TOPTAN (Milli Eğitim Bakanı)	Çınar CAKIPOVA (Halka Bilim Öğretme Bakanı)
Türk Kırgız Anadolu Kız Meslek Lisesinin Eğitim ve Yönetim Esasları Protokolü	1993	Bişkek	Bener CORDAN (Müs. Yard.)	Kırgız Cumhuriyeti Tek. Per. Yetiştirme Devlet Kom. Baş.
İsmail Tarancıoğlu Anadolu Lisesinin Eğitim ve Yönetim Esasları Protokolü	1993	Bişkek	Bener CORDAN (Müs. Yard.)	M.T.İmankulov (Eğitim Bakan Yard.)
Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ile Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Yükseköğretimde İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı	11. 01. 1996	Ankara	Mehmet A. KISAKÜREK (Yükseköğretim Kurulu Başkan V.)	Ulan BİRİMKULOV (Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı Müs.)
Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Öğretim ve Bilim Bakanlığı Arasında Eğitim ve Bilim Alanlarında İşbirliği Anlaşması	28. 09. 1996 (5 yıl)	Bişkek	Turhan TAYAN (Milli Eğitim Bakanı)	Prof.Dr. Askar Kakeev (Öğretim ve Bilim Bakanı)
Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Öğretim ve Bilim Bakanlığı Arasında İşbirliği Anlaşmasına Göre Hazırlanan Türk Kırgız Anadolu Kız Meslek Lisesi Protokolü	27. 09. 1996	Bişkek	Necdet ÖZKAYA (Müsteşar Yard.)	İlyas KASENDEEV (Teknik Eğitim Dairesi Başkanı)
Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Öğretim ve Bilim Bakanlığı Arasında İşbirliği Anlaşmasına Göre Hazırlanan Türk Kırgız İsmail Tarancıoğlu Anadolu Lisesi Protokolü	1996	Bişkek	Necdet ÖZKAYA (Müsteşar Yard.)	
Türk Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ile Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı Arasında Yükseköğretimde İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı	04. 07. 1997	Ankara	Kemal GÜRÜZ (Yükseköğretim Kurulu Başkanı)	Ulan BİRİMKULOV (Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı Müs.)
Kırgızistan Öğretim, Bilim ve Kültür Bakanlığı Heyeti ile T:C: Milli Eğitim Bakanlığı Heyeti Arasında Yapılan Görüşmelere İlişkin Tutanak	04. 11. 1997	Ankara	Saim HEKİMOĞLU (Müs. Yard.)	Galina KULİKOVA (Bakan Yard.)
Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgızistan Cumhuriyeti Bilim, İlim ve Kültür Bakanlığı Tarafından açılan Kırgız Türk İsmail Tarancıoğlu Anadolu Lisesi ile Protokolü	02. 06. 1998	Bişkek	Saim HEKİMOĞLU (Müs. Yard.)	Valeriy Leonidoviç KİM (Bakan Yard.)
Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Kırgız Cumhuriyeti Eğitim ve Kültür Bakanlığı Tarafından açılan Kırgız Türk Anadolu Lisesi ile Protokolü	14. 05. 2002	Bişkek	İbrahim BARBAROS (Müs. Yard.)	Tursunbek BEKBOLTOV (Bakan I. Yard.)

M.E.B. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (<http://yeogm.meb.gov.tr/>)

1992 yılındaki ilk mutabakat zaptı ile uygulanmaya başlanan Büyük Öğrenci Projesi kapsamında 1992–1993 öğretim yılından günümüze Kırgızistan’a 4374 yüksek öğrenim kontenjanı verilmiş, bu kontenjanın 2546’sı kullanılmış ve 457 öğrenci mezun olmuştur. Halen Kırgızistanlı 817 öğrenci devlet burslusu olarak Türkiye’de öğrenimlerine devam etmektedir. Söz konusu öğrencilere aylık burs ödenmekte, üniversite katkı payı, ikamet tezkeresi bedeli ve tedavi giderleri karşılanmakta, YURTKUR ya da üniversite yurtlarında barınmaları sağlanmakta, kitap-kırtasiye ve giyim ihtiyaçları için yardım yapılmaktadır.

Söz konusu öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları sorunları çözümlmek ve iki ülke arasındaki eğitim ilişkilerinin yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığınca sözleşmeli statüde Eğitim Temsilcileri görevlendirilmektedir. Söz konusu temsilcilerin lojman kira ve ikamet tezkeresi bedeli, şehir içi ulaşım giderleri ve maaşları Milli Eğitim Bakanlığınca karşılanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Kırgızistan’da 1 Anadolu Lisesi, 1 Anadolu Kız Meslek Lisesi, 1 İlköğretim Okulu ve 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi açılmıştır. Bu öğretim kurumlarında Milli Eğitim Bakanlığınca görevlendirilen öğretmenler görev yapmakta ve öğrenci ve kursiyerler eğitim görmektedirler.

İki ülke hükümetleri arasında 30 Eylül 1995 tarihinde imzalanan anlaşma gereği Bişkek’te Kırgızistan–Türkiye Manas Üniversitesi kurulmuş ve 1997–1998 yılında öğretime başlamıştır.

Diğer Eğitim İş Birliği Faaliyetleri

Her yıl yaz aylarında Kırgızistan uyruklu eğitimcilere “Türkçe Öğretimi, Türk Kültürünü ve Millî Eğitim Sistemini Tanıtma” konulu seminerler düzenlenmektedir. 1992–2005 yılları arasında düzenlenen söz konusu seminere toplam 153 Kırgızistanlı kursiyer katılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığınca Kırgızistan’da açılan öğretim kurumları için 1992-2003 yılları arasında 14.705 ders kitabı, 9.395 kültür kitabı olmak üzere toplam 24.100 kitap, 1459 ders araç-gereci gönderilmiştir.

Türkiye’de kutlanan özel gün ve millî bayramlara (19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 24 Kasım Öğretmenler Günü v.b.) Kırgızistanlı öğretmen ve öğrencilerin de katılımı sağlanmaktadır.

Kardeş okul uygulaması çerçevesinde Türkiye’deki okullar ile Kırgızistan’daki aynı tür ve seviyedeki okul arasında eşleştirme yapılarak kardeş okul olmaları sağlanmıştır.

Türkiye Türkçesinin Türk Dünyasının ortak iletişim dili olmasını sağlamak amacıyla ilgili ülkelerin orta öğretim müfredatına seçmeli ders olarak konulması projesi çerçevesinde 2001–2002 öğretim yılı itibarıyla pilot seçilen 3 okulun 5’inci sınıflarında Türkçe öğretimi başlatılmıştır.

29 Eylül-3 Ekim 1992 tarihleri arasında Bişkek’te yapılan “Türk Cumhuriyetleri Eğitim Bakanları ve Türk Halkları Temsilcileri II. Konferansında alınan, edebiyat ve tarihte ortak program hazırlanması amacıyla bir komisyon kurulması ve çalışma prensiplerini ve süresini belirlemesi, kararı gereği Kırgızistan’dan iki edebiyatçının da katılımı ile oluşturulan komisyonlarca Milli Eğitim Bakanlığının iş birliğinde hazırlanan Ortak Türk Edebiyatı Lise Ders Kitabının kaynak kitap olarak “Türk Dünyası Edebiyatı” adı altında TİKA tarafından basımı yapılmış ve ilgili ülkeye gönderilmiştir.

Kırgızistan’da Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından Celal Abad Komersiya Enstitüsünde İşletme Fakültesi ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Oş Devlet Üniversitesinde İlahiyat Fakültesi açılmıştır. Ayrıca Ala-Too Üniversitesi özel kuruluşlarca açılmış ve Sebat A.Ş. tarafından da 11 orta öğrenim kurumu açılmıştır.

Kırgızistan’da Açılan Özel okullar:

1. Bişkek Kırgız Türk Erkek Lisesi
2. Bişkek Ayçürök Kırgız-Türk Kız Lisesi
3. Issıkgöl Kırgız-Türk Erkek Lisesi
4. Narın Kırgız-Türk Erkek Lisesi
5. Oř Sema Kırgız-Türk Erkek Lisesi
6. Oř Kırgız-Türk Teknik Lisesi
7. Tokmok Kırgız-Türk Ekonomi Lisesi
8. Kademçay Kırgız şarkiyat Lisesi
9. Kızılkaya Kırgız-Türk Ekonomi Lisesi
10. Celal Abad Kırgız-Türk Kız Lisesi
11. Celal Abad Kırgız-Türk Erkek Lisesi

Problem Cümlesi

Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel uyumları cinsiyete, annenin ve babanın eğitim durumuna, sosyo-ekonomik düzeyi ve akademik başarı düzeyine göre değişmekte midir?

Alt Problemler

Kırgız öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel uyum düzeyleri nasıldır? Genel olarak Hacettepe Kişilik Envanterine göre uyum düzeyi cinsiyete, annenin ve babanın eğitim durumuna, sosyo-ekonomik düzeyi ve akademik başarı düzeyine göre değişmekte midir?

1. Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanları;

- a) Cinsiyete,
- b) Anne eğitim durumuna,
- c) Baba eğitim durumuna,
- d) Sosyo-ekonomik düzeyi ve
- e) Akademik başarı düzeyine göre değişmekte midir?

2. Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum puanları;

- a) Cinsiyete,
- b) Anne eğitim durumuna,
- c) Baba eğitim durumuna,
- d) Sosyo-ekonomik düzeyi ve
- e) Akademik başarı düzeyine göre değişmekte midir?

3. Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanları;

- a) Cinsiyete,
- b) Anne eğitim durumuna,

- c) Baba eğitim durumuna,
- d) Sosyo-ekonomik düzeyi ve
- e) Akademik başarı düzeyine göre değişmekte midir?

Sınırlılıklar

1. Öğrencilerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler, Kişisel Bilgi Formunda yer alan değişkenlerle sınırlıdır.

2. Araştırmanın bulguları, Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin Ankara İlinde bulunan Üniversitelerde okuyanlarıyla sınırlıdır. Bulgular genel benzer nitelikteki öğrencilere genellenebilir.

Sayıtlılar

Bu araştırmanın sayıtlıları aşağıda belirtilmiştir:

1. Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin, Hacettepe Kişilik Envanterini okuyup anlayacak ve irdeleyecek kadar Türkçe bildikleri kabul edilmiştir.

2. Veri toplama aracı olarak kullanılan Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişisel Bilgi Formundaki sorulara öğrencilerin içtenlikle yanıt verdikleri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, Türkiye'ye eğitim ve öğretim amacıyla gelen Kırgız öğrencilerin uyum sorunları ve başarısızlığını etkileyen etmenlerin tespit edilmesine ve onların çözümüne yardımcı olması amacını gütmektedir.

Öğrenci sorunları ile ilgili kaynaklar incelendiğinde, özellikle Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin sorunları ile ilgili epeyce çalışma yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu araştırmamalarda öğrencilerin uyum düzeyleri bazı değişkenlere göre incelenmektedir. Biz de söz konusu Türk Cumhuriyetlerin arasından Kırgızistan'dan gelen öğrencilerin uyum düzeylerini araştırmak ve Kırgızistan ve Türkiye arasındaki eğitim alanındaki ilişkilerin gelişmesine yardımcı olması amacıyla bu çalışmayı gerçekleştirdik.

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin öğrenim görmekte olduğu üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini örgütlerken öncelikle bu öğrencilerin sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekir. Bu sayede yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine sunulacak olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri programlanabilir. Dolayısıyla bu çalışma ile özellikle Türk üniversitelerine devam eden Kırgız uyruklu öğrencilerin uyum sorunları ve başarısızlık nedenleri ortaya konulacak ve bu öğrencilere götürülecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin neler olacağı hakkında daha güvenilir bilgiler sağlanabileceği umulmaktadır.

Tanımlar

Kişilik: Kişilik bireyin birkaç niteliğine dayanan bir şey değil, bireyin pratik olarak tüm niteliklerini ve bunların etkileşimini kapsar. Bireyin fiziki yapısı, zihinsel ve duygusal yapısı, güdeleri, yaşantıları, alışkanlıkları, çevresi, çevresinde kendisine açık olan imkânların hepsi organize olmuş bir sistem olarak bireyi etkiler. Kişiliğin iki yönü vardır; bireyin kendisi ve dış dünya ile ilişkisi(Özgüven, 1992).

Uyum: Uyum kavramı, çeşitli psikolojik yaklaşım ve disiplinlere göre biraz farklı biçimde anlaşılmakla birlikte, genel anlamda bireyin hem kendisi, hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi biçiminde tanımlanabilir(Özgüven, 1992).

Kişisel Uyum: Bireyin kendini gerçekleştirmesi, kendine güvenmesi, kendi yeteneklerinin farkında olması, duygusal yönden kararlı olması, psikosomatik belirtilerin bulunmaması, insanlarla iyi etkileşim kurabilmesi gibi durumları içermektedir(Özgüven, 1992).

Sosyal Uyum: Bireyin ailesel ilişkilerinin, sağlıklı olması, sosyal becerilerinin yüksek olması, toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olması, kendi istek ve gereksinmelerini toplumla uzlaştırması gibi durumları belirtir(Özgüven, 1992).

Genel Uyum: Bireyin Kişisel ve Sosyal Uyum puanlarının toplamı anlaşılmaktadır(Özgüven, 1992).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Büyük Öğrenci Projesiyle Türkiye’ye gelen öğrencilere yönelik bilimsel çalışmalar

Büyük Öğrenci Projesiyle Türkiye’ye getirilen öğrencilere yönelik bilimsel çalışmalar Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinden yapılmış konuyla ilgili 3 doktora ve 12 yüksek lisans tezi YÖK Tez Merkezinde bulunmaktadır.

Bu çalışmaların önemli bir kısmı yapacağımız çalışmayla doğrudan bağlantısı olmasa da, Büyük Öğrenci Projesiyle Türkiye’ye getirilen öğrencilere yönelik çalışmalar olması nedeniyle önemli görülmektedir. Bu nedenle bunlardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Can, (1994), “Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Bu Sorunların Örgütsel Yapı ile İlişkileri” başlığını taşıyan doktora tezi çalışmasında, yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve öğrencilerle ilgili kurumların sosyal, kültürel, ekonomik, eğitsel ve örgütsel sorunlarıyla ilişkiyi incelemiştir.

Araştırma sonucunda yabancı uyruklu öğrencilere Türk öğrencilerle kültürel ilişkilerini geliştirmek üzere gerekli olanak ve fırsatlar yeterince verilmediği, yabancı uyruklu öğrenciler sorunlarını yönetim kademelerindeki kişilerden çok, öğretim elemanlarıyla ve ülkelerinden gelen arkadaşlarıyla paylaştıkları tespit edilmiştir.

Torun, (1995), “Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Üniversiteli Öğrencilerin Uyum Süreçleri Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma” başlığını taşıyan yüksek lisans tez çalışmasında, Orta Asyalı öğrencilerin Türkiye’de yaşamakta oldukları sosyo-kültürel değişme ve uyum süreçlerini incelemiştir. Ankara ve Kırşehir’de gerçekleştirilen alan çalışmasının sonucunda elde edilen veriler kimi

değişkenler (giyim, eğitim, sağlık, beslenme, iletişim vb) çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda Orta Asyalı öğrencilerin Türkiye'ye ilk geldiklerinde Türkçeyi bilmemesinden kaynaklanan iletişim sorunu yaşamış oldukları ve Türk insanlarıyla rahat iletişim kuramadıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca, Orta Asya'dan gelen öğrencilerin kaldığı yeni kültürde ve toplumda kendi kültürü ile tezat oluşturabilecek nitelikteki öğeler ile karşılaşan ve bir kısmını benimseyerek uygulayan öğrenciler geleneksel kültürlerine, ailelerine ve çevrelerine yabancılaşır olmuşlardır.

Dağaşan, (1994), "Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden (Azerbaycan-Özbekistan-Kazakistan) Gelen Öğrencilerin Türkiye Türkçesine İntibakta Karşılaştıkları Güçlükler" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Türkiye'ye getirilen Türk Soylu öğrencilerin durumu incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türk Soylu öğrencilerin Türkiye'de eğitilmeleri uygulamasının istenilen hedeflere ulaşmadığı, dolayısıyla yapılan yatırımların, verilen emeklerin büyük ölçüde heba olduğu, hatta Türkiye Cumhuriyeti'nin aleyhine dönmeye başladığı sonucuna varılmıştır.

Mengi, (1995), "Kazakistan'dan Eğitim-Öğretim Maksadıyla Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Dil, Kültür ve Sosyal Çevredeki Problemleri ve Çözüm Teklifleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Kazakistan'dan gelen öğrencilerin sorunları incelenmiş ve araştırma sonucunda Kazakistanlı öğrencilerin büyük bir bölümünün dil, kültür ve uyum problemleri olduğu tespit edilmiştir. Çünkü söz konusu öğrencilerin anne ve babalarının yüksek tahsilli ve sosyal statü sahibi kişiler olmalarından dolayı, ülkelerindeki sosyal faaliyetlere kültür faaliyetlerine sık sık katıldıkları ancak, Türkiye'de iken çeşitli ekonomik vs. sebeplerle, bu tür faaliyetlere katılamadıkları ya da az katıldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilen burs miktarının yetersiz olduğu ve yurtlarda çıkan yemeklerin kalitesiz ve çeşitleri az olduğunu tespit edilmiştir.

Aydın, (1995), “Azerbaycan’dan Türkiye’ye Eğitim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Azerbaycan’dan Türkiye’ye gelen öğrencilerin dil, kültür ve uyum problemlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda Azeri öğrencilerin eğitim ve öğretimde rastlanılan alfabe ve çevre şartları gibi farklılıkların oluşturduğu problemlerin yanı sıra bu projenin bütçenin kısıtlı olması da önemli ölçüde öğrencilerin eğitimini etkilemekte olduğu tespit edilmiştir.

Açık, (1995), “Özbekistan’dan Eğitim-Öğretim Amacıyla Türkiye’ye Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Uyum Problemleri ve Çözüm Teklifleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Özbekistan’dan gelen öğrencilerin dil, kültür ve uyum problemleri incelemiştir. Araştırma sonucunda Özbek öğrencilerin eğitim ve öğretimde rastlanılan alfabe ve çevre şartları gibi farklılıkların oluşturduğu problemlerin yanı sıra bu projenin bütçenin kısıtlı olması da önemli ölçüde öğrencilerin eğitimini etkilemekte olduğu tespit edilmiştir. Bu problemlerin başında dil ve uyum gelmektedir.

Kozan, (1995), “Türkiye’ye Eğitim Öğretim Maksadıyla Gelen Kırgız Öğrencilerde Görülen Dil, Kültür ve Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Türkiye’ye eğitim-öğretim amacıyla gelen Kırgız öğrencilerin dil, kültür ve sosyal problemlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda Türkiye’de eğitim-öğretim gören Kırgız öğrencilerin dil ve uyum sorunları olduğu tespit edilmiştir.

Adıgüzel, (1994), “Türkmen Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenim Problemleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Türkmenistan’dan gelen öğrencilerin dil problemleri ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Türkmenistan’dan gelen öğrencilerin kendi ana dilleri yerine Rus dilinde eğitim ve öğretim görmüş olmalarının Türkiye Türkçesini öğrenimlerini zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Türkmen öğrencilerin mezun oldukları okulun eğitim diline göre Türkiye Türkçesine yakınlık ve uzaklıkları paralellik arz etmektedir. Eğitim dili Türkmençe olan okullardan mezun olanlar Türkiye Türkçesine uyum problem içinde iken, Rusça ve Rusça-

Türkmencede eğitim yapan okullardan mezun olanlar bir öğrenim problemi içindedirler.

Azmaz, (1995), “Orta Asya Cumhuriyetlerinden Gelen Uludağ Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Orta Asya Cumhuriyetlerinden (Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Moldova, Karaçay) gelen ve Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin uyum düzeyleri araştırılmıştır. Uyum düzeylerini belirlemek amacıyla, “Hacettepe Kişilik Envanteri” (Özgüven, 1992) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Alma Formu kullanılmıştır.

Araştırma “cinsiyet” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, kız ve erkekler arasında anlamlı fark bulunmadığı, “annenin eğitim durumu” ve “babanın eğitim durumu” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, eğitim durumu üniversite ve üniversite üstü olan annelerin çocuklarının uyumlarının daha yüksek olduğu, “geldikleri ülkeler” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, öğrencilerin geldikleri ülkelere göre anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Esesntürk-Ercan, (1998), “Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması” adlı doktora tezi çalışmasında, önce yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerinin problemleri karşılaştırılmış, daha sonra da, yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin problemlerine etki eden bazı değişkenler incelenmiştir.

Araştırma sonucunda yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerinin sorunlarının öncelikle okul yaşamı ile ilgili olduğu ve bu alanı benlik ve iç yaşam, aile yaşamı, gelecek yaşamı, sağlık ve beden gelişimi ve arkadaşlık yaşamı ile ilgili sorunların izlediği tespit edilmiştir.

Garabayev, (2000), “Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Türkiye ve Türklere İlişkin Kalıp Yargıları” adını taşıyan yüksek lisans tez çalışmasında, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden

(Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan ve Kırgızistan) gelip, Türkiye’de öğrenim gören üniversite gençlerinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına karşı taşıdıkları kalıp yargılar incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları sorunlar (dil, genel yaşam tarzı, okul, ders, yurt, iklim, yemek) incelendiğinde en önemli sorunun genel yaşam tarzında uyum olduğu tespit edilmiştir.

Soyutürk, (2000), “Balkan Ülkelerinden Eğitim-Öğretim İçin Gelen Öğrencilerin (Batı Trakya Örneği) Sosyal Yapıya Uyumları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Batı Trakya Türk toplumunun sosyo-kültürel yapısında önemli işlevle sahip olan eğitim alanı üzerinde durulmuştur. Türkiye’de yüksek öğrenime devam eden gençlerin sosyo-demografik özellikleri, eğitim öğretim durumları, sosyal ilişkileri, karşılaştıkları sorunlar ve Türkiye’den beklentileri mevcut sosyal yapıya uyum açısından incelenmiştir.

Araştırma sonucunda bu öğrencilerin orijinal sosyo-kültürel yapılarıyla, Türk kültür gruplarından birini teşkil ettikleri, mevcut sosyal yapıya uyum sağladıkları tespit edilmiştir. Yüksek öğrenim için Türkiye’ye gelmiş öğrencilerin bölgede Türk kültürünün “kültür çevresinin” oluşturulması ve geliştirilmesinde çok önemli bir fonksiyona sahip oldukları anlaşılmıştır.

Oyarkılıçgil, (2001), “Kazak ve Kırgız Öğrencilerin Türkçeye Karşı Tutumlarının Türkçe Öğrenim Başarılarıyla İlişkisi” adlı doktora tez çalışması, Kazakistan ve Kırgızistan’dan Türkiye’ye gelen öğrencilerin Türkiye Türkçesini öğrenim başarılarında Türkçeye karşı tutumlarının etkisini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı bütüncüden çok araçlı tutum gösterdikleri, Türk insanına karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları, kendi ülke insanları ile Türkler arasında ortak dil, ortak tarih, ortak kültür düşüncelerini doğrulayacak sonuçlar tespit edilmiştir.

Öztürk, (2002), “Türkmenistan’dan Eğitim ve Öğretim Amacıyla İstanbul İline Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Uyum Sorunları ve Çözüm Teklifleri” adlı

yüksek lisans tez çalışmasında, İstanbul iline eğitim ve öğretim için gelen Türkmenistanlı öğrencilerin dil, kültür ve uyum karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin ilköğretim yılı olan 1992 yılından itibaren İstanbul’da özellikle uyum sorunları yaşadıklarını göstermektedir. Öğrenciler her ne kadar, Türkiye kültürünü kendi kültürlerine yakın bulduklarını söyleseler de, gerek kendi değerlerine sıkı sıkıya bağlı olmaları gerekse, bazı ön yargılı yaklaşımların da bir sonucu olarak, uyum göstermede sıkıntılar yaşamaktadırlar. İstanbul ilinin de kendi tabi şartları içerisinde, öğrencilere sunulan imkânların yetersiz olması da bu olumsuz etkileri arttırmaktadır. Nitekim, burs imkanlarının azlığı, Türkçe öğretiminde sadece Türkçe konuşma seviyesinde eğitim verilmesi ancak, öğrencilerin öğrenim görecekle alanlarla ilgili eğitim verilmemesi, barınma ve okul ortamındaki yetersizlikler gibi sorunların, öğrencilerin uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır.

Tutar, (2002), “Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Başarısızlık Nedenleri” adını taşıyan yüksek lisans tez çalışmasında, Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından gelen öğrencilerin başarısızlıklarına neden olan faktörler keşfedilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin başarısızlıklarına neden olan faktörler olarak, ülkeler arasındaki eğitim öğretimden kaynaklanan sistem farklılığı, öğrencilere yönelik rehberlik ve uyum programlarının yetersiz olması, ekonomik ve motivasyonla ilgili problemler olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-Kültürel Çevre ve Okul Başarısı

Başarıda Ailenin Önemi

Biyolojik bir organizma olarak dünyaya gelen insanoğlu, organizma düzeyinden kişilik düzeyine yükselebilmesi ancak sosyalleşme ile mümkündür. Birey, sosyalleşme sürecine aile dediğimiz toplumun en küçük organizasyonu

içerisinde başlar. Burada aile, yeni üyeye toplumun değer yargılarını, normlarını ve davranış biçimlerini kazandırır. Aynı şekilde, bireyin sosyalleşme süreci içerisinde olumlu olan tutumlara yönlendirilmesi, olumsuz olan tutumlardan ise uzaklaştırılması konusunda örneklik eder. Örneğin, bireye düzenli ders çalışma alışkanlığının kazandırılması, rasyonel düşünmesi, düzenli, tertipli ve motivasyonu yüksek olan bir birey olarak yetiştirilmesinde aileye önemli sorumluluklar düşmektedir. Yapılan bazı araştırmalar bu durumu doğrulamaktadır. Örneğin, gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının okul motivasyonlarının düşük, planlı ve düzenli çalışmaktan uzak oldukları görülmüştür(Özgüven 2001:203).

Ailenin Tutumu ve Okul Başarısı

Yapılan bazı araştırmalar, ailenin tutumu ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Aile, eğer çocuğa karşı daha hoşgörülü ve demokratik bir tutuma sahipse, çocuk, kendisine güvenen ve kendisinden daha emin bir birey olarak yetişmektedir. Otoriter aile, çocuklarının daha problemlili, bireysel iç veya dış çatışmalara sahip, körü körüne itaat eden ve saldırganlık eğilimlerinin ağır bastığı bir kişilik olarak gözlemlenmiştir. Bu da bireylerin iletişime kapalı ve uyum problemleri yaşamalarına neden olmaktadır. Üniversite gibi, kontrol mekanizmalarının zayıf olduğu, özgürlükçü bir ortama, birey bazen çok hızlı bir biçimde uyum sağlayarak istenmeyen durumların ortaya çıkmasına neden olabileceği gibi, bazen de bu uyum sorunu çok yavaş olmaktadır(Korkmaz 2000:45).

Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumunun Okul Başarısına Etkisi

Ailenin kültürel birikimi, sahip olmuş olduğu toplumsal statü, bireyin başarısını etkilemektedir. Ailenin kültürel birikimi, ailelerin çocukları daha bilimsel ve bilinçli bir ilişki içerisine girmelerine neden olurken, ailenin statüsünün yüksek olması ve bu yüksek statünün getirmiş olduğu maddi olanaklar çocuğun materyal dünyasının zenginleşmesine katkıda bulunmaktadır. Bunun yanında ailedeki çocuk

sayısı da bireyin başarısını etkilemektedir. Şöyle ki, aile içerisinde fert sayısının fazla olması anne babanın çocuklarıyla yeterince ilgilenememelerine neden olmaktadır. Ya da iki kişiye harcanması gereken aile geliri, beş-altı kardeş arasında paylaştırılınca bireyin ihtiyaçları yeterince karşılanamamaktadır. Bundan dolayı çok iyi bir aile tecrübesi ortalama kabiliyette doğmuş bir çocuğun dahi okulda iyi bir başarı elde etmesini mümkün kılabilir(Özgüven 2001:203).

Eğitim Öğretim Problemleri ve Okul Başarısı

Eğitim-öğretim ortamında bireylerin başarılarını etkileyen temel iki faktörden söz edilebilir: Zihinsel faktörler ve zihinsel olmayan faktörler. Bir öğrencinin zihinsel düzeyi düşükse bu durum o bireyin başarısını etkiler. Ancak konumuz olan “Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin uyum düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” zihinsel faktörlere bağlamamız söz konusu değildir. Çünkü kendi ülkelerinde en azından orta öğretimi bitirmiş olan bu öğrencilerin zekâ problemi yaşadıklarını söylemek gerçeği yansıtmaz. İkinci neden olarak, YÖK’ün, yapmış olduğu sınavı da başarıyla geçmiş olmaları bizleri zorunlu olarak, bu öğrencilerin başarısızlıklarının nedenlerini zihinsel olmayan sosyo-ekonomik ve kültürel kaynaklı faktörlerde; örneğin, bireysel faktörler, ailevi faktörler, eğitim-öğretimden kaynaklanan faktörlerde aramamızı zorunlu kılmaktadır(Korkmaz 2000:42-43).

Eğitim - Öğretim Ortamından Kaynaklanan Faktörler

Farklı eğitim-öğrenim sisteminden gelmelerine bağlı olarak Kırgızistanlı öğrenciler, Türkiye’deki eğitim sistemine uyum problemlerinde de zorluk çekebilmektedirler. Örneğin, öğretim üyelerinin öğrencilere karşı tutumu ve yeterlilikleri, sınıfların fiziki koşulları, teknik donanımları gibi faktörlerin de bireylerin başarılarını önemli ölçüde etkilediği tahmin edilmektedir.

Motivasyon ve Başarı

Psikologlar, insanın “ihtiyaçlarını” karşılama arzusunu, davranışlarının altında yatan temel faktör olarak görürler. Bundan dolayı, motive ya da güdü, ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, organizmayı, belli bir hedefe yönlendiren etken olarak tanımlamaktadır. Organizmanın hedefe yönelerek ihtiyacını karşılaması sürecine ise motivasyon adı verilmektedir. (Morgan 1991:205-207). Ancak, davranışların altında bulunan ‘ihtiyaç’ kavramı “maddi ve manevi” ihtiyaçlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Maddi ya da fizyolojik ihtiyaçlar; organizmanın yaşamını sürdürebilmesi ve kendini yenileyebilmesi için giderilmesi gereken temel ihtiyaçlardır. Örneğin, yemek yeme, uyuma... gibi. Ancak, insanoğlu bu tip gereksinmelere ihtiyaç duyduğu gibi, toplum tarafından onay görme, saygın, statü sahibi, güç ve kendilik değeri olan bir varlık olmaya da ihtiyacı vardır. Bütün bunlar insanın manevi ihtiyaçları ya da toplumsal ihtiyaçları olarak ortaya çıkmaktadır.

İnsanın “kendilik değeri” gereksinimi, başkalarıyla kıyaslandığında kendini iyi konumda görme gereksinimidir. Çünkü başkalarıyla kıyaslandığında kendini iyi gören birey, sosyal onaya açıktır. İnsanın “kendilik değeri” gereksinimini doyurmanın en önemli yollarından birisi ‘başarı’ duygusudur. Zira, insan başarı duygusuna ulaştıkça, kendilik değeri gelişir ve sosyal onay artmış olur. (Morgan 1991:205-207).

Bir insanın, konumuz açısından bir öğrencinin, başarıya ulaşmak için göstereceği çaba, amacın kendisi için ne kadar bir ihtiyaç olduğuna inanmasına bağlıdır. Kırgızistan’dan gelen öğrenciler, Türkiye’ye gelip bir takım zorluklar sonucunda, istedikleri branşta okuyamamak, okulu bitirdikten sonra saygın bir iş bulamamak, hatta iş bulamamak gibi sorunlarla karşılaşıyorlarsa neden başarılı olmak için olağanüstü bir çaba harcasınlar ki? Bütün bu olumsuz faktörler, öğrencilerin motivasyonlarını, dolayısı ile başarılarını düşürebilir. Diğer taraftan gelecekte kendisini güzel ve saygın bir iş beklediğine inanan bir öğrencinin de motivasyonu ve başarısı daha yüksek olabilir.

Kaygı ve Başarı

Kaygı, bireyi tedirgin eden ve normal yaşamını ciddi biçimde etkileyen, mutsuz ve huzursuz olmasına neden olan bir durumdur. Psikoanalitik akımın bulgularına göre kaygının bilişsel faaliyetler üzerinde ciddi bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Buna göre az kaygı bireyin hedefine ulaşmasına olumlu etkide bulunurken, aşırı kaygı ya da kaygının hiç olamaması bireyin öğrenmesini zorlaştırılmaktadır.(Morgan 1991:78).

Tanım olarak kaygı; temeli bilinçsiz olan ve fakat birey tarafından bilinçli olarak tespit edilen bir korku, tedirginlik ve endişe duygusudur. İki tip kaygıdan söz etmek mümkündür:

- a) Genel (sürekli) kaygı: Bir kişilik boyutu olarak bireyin bütün koşullarda diğerlerinden daha duyarlı ve daha tedirgin olma halidir.
- b) Durumsal (seçkili) kaygı: Bireyin benliğinin ya da çıkarlarının tehdit edildiği zaman duyulan fakat tehlike kaybolur kaybolmaz yok olan bir tedirginlik, gerginlik, duyarlılık, korku ya da mutsuzluk halidir.

Sınav kaygısı seçkili bir kaygı türü olup belli durumlarda ortaya çıkan ve bireyin öğrenmesini ya da akademik başarısını etkileyeni korkuyla bileşik bir tedirginlik duygusudur. Buna göre devlet bursundan başka geliri olmayan Türk Cumhuriyetleri'nden gelen öğrencilerin derslerde başarı gösterememeleri durumunda düşecekleri zor durum onların kaygılarını arttırabilir. Kaldı ki, yalnızlık duygusu, aileyi görememe, geldikleri yerde gerçekleşen kötü sosyal ve siyasal şartlar bireylerin başarılarını etkilerken aynı şekilde çevrede (aile, komşular, arkadaş grupları...) oluşan yüksek beklentilerin karşılanamaması da bireylerin kaygılanmalarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak; kaygı öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Zekâ düzeyi ne olursa olsun bütün öğrencilerde kaygının ket vurucu etkisi görülmektedir. Ancak orta ve düşük seviyedeki öğrencileri daha çok etkilemektedir. Bunun için bireyin benliğine tehdit olarak algıladığı şartlar ortadan kaldırılmaya

çalışılmalıdır. Bunun için bireyin benliğine tehdit olarak algıladığı şartlar ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır. Bunun yanında bireyin içinde bulunduğu belirsiz ve kuşkulu durumlar azaltılarak, ilgi, anlayış ve destekleyici bir rehberlik süreci başlatarak birey daha da başarılı kılınabilir.

Yalnızlık Duygusu ve Başarı

Benlik, sosyal ilişkiler süreci içerisinde gerçekleşen ve yine çevre ile etkileşimi sonucu değişen bir tasarımdır. Bundan dolayı, anne-baba, kardeşler, arkadaş grubu ve öğretmenler birey için önemli kişilerdir. Yalnızlık ise, bu ilişkiler örüntüsünden bireyin kendisini soyutlamasıdır. Bundan dolayı yapılan araştırmalarda kendilerini yalnız hisseden üniversite öğrencilerinin öz-saygılarının düşük, reddedilmeye daha duyarlı, daha pasif ve utangaç oldukları bulunmuştur. Buna paralel olarak, sosyal destek ile öğrencinin akademik başarısı arasında anlamlı ilişkinin olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Nitekim Mallinckrodt, üniversiteye yeni başlayan öğrenciler üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin okula devam etmelerinde, öğrencinin okul yönetiminden ve ailesinden aldığı desteğin önemli rol oynadığını belirtmiştir. Buna göre, akademik başarının; yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yalnızlık ve sınav kaygısı akademik başarıyı olumsuz yönde etkilerken sosyal destek akademik başarıyı olumlu olarak etkilemektedir.(Yıldırım 2000:167-176).

Öğrencilerin Rehberlik ve Uyum Sorunları

Toplumsal değişimin yavaş gerçekleştiği geleneksel toplumlarda bireylere yol göstermek, hayatın tecrübelerini genç nesillere aktarmak, bir anlamda onlara rehberlik etmek, “yaşlı” kimselere düşen bir görevdi. Yaşamları boyunca elde etmiş oldukları tecrübeleri, onların bilgi kaynağı olarak görülmelerine neden olmuştu ve el üstünde tutulmalarının asıl nedeni muhtemelen budur. Fakat bilimsel bilginin teknolojiye uygulanması ile ortaya çıkan endüstrileşme ve kentleşme olguları, insan

yaşamının daha zor ve daha karmaşık olmasına neden olmuştur. Karmaşıklaşan yaşamda bireye yol göstermek, var olan seçenekleri ve imkânları tanıtmak, eğitim kurumlarında yeni profesyonellik alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu anlamda rehberlik, gizilgüçlerini ve niteliklerini anlaması ve bunların toplumsal gerekliliklerle ve fırsatlarla daha etkili biçimde ilişkilerini kurması, toplumsal ve moral değerlerle uyum halinde yaşaması için, bireye eğitim ve yorumlama yoluyla yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım olarak tanımlanır. Başka bir tanımda ise rehberlik, bireyi kendini ve çevresini tanımasına yardım süreci olarak tarif edilmektedir.

Bu iki tanımın ortak yanlarına baktığımız zaman, şu noktaları saptamamız mümkün: Bireyin kendi kabiliyetlerini tanıması, çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi ve çevresine uyum sağlaması özelliklerini içine alır(Kuzgun, 1991:3).

Her insan bireysel olarak diğer bir insandan farklıdır. Özellikle demokratik toplumlarda bireylere tanınan seçme özgürlüğünün gerçekleştirebilmesi için, çevresel seçeneklerin tanıtılması şarttır. Bu anlamda rehberlik bireye “bir yol gösterip o yolu izlemesini, çeşitli yolların, avantajlı ve dezavantajlı yönlerini tartışıp, kendisine uygun olanı seçebilmede bireye yardımcı olmaktır(Kuzgun, 1991:4).

Genellikle, 18-24 yaş grubunun üniversiteye başladığı bu dönem, öğrencilerin “gençlik dönemi” olup kişiliklerinin, dünya görüşlerinin, tutum ve davranışlarının şekillendiği bir dönemi ifade eder.

Üniversite yaşamında, bireyi çevreleyen toplumsal değerler ile, ailenin etkisinin azalması, arkadaş gruplarının ön plana çıkması, gençlerin “bağımsız bir kişilik” olarak toplumsal yaşama katılmalarını sağlar. Böylelikle birey, bir taraftan “bağımsız bir kişilik” olmaya çalışırken, diğer taraftan da aileden ayrılmanın sıkıntısını yaşar. Bununla birlikte, öğrencilerde gelecek kaygıları ya da sorunları başlar: Derslerini başarabilme, mezun olabilme, üniversite yaşamı boyunca ekonomik gereksinimlerini karşılayabilme, mezun olduktan sonra iş bulabilme gibi

sorunlar, öğrencilerin üst düzeyde kaygı ve stres altında olmalarına neden olur. Bundan dolayı da üniversite dönemi bireyin birçok sorunla karşılaştığı bir dönemdir(Özgüven, 2000:362). Tüm bu sorunların üstesinden öğrencilerin gelebilmeleri, rehberlik hizmetlerinin etkin bir biçimde işlemesine bağlıdır.

Uyum, bireyin çevresel şartlara veya değerlere ruhsal bakımdan kendini uydurma süreci olarak tanımlanabilir(Tezcan, 1987:10). Tanımdan da anlaşılacağı gibi uyum süreci, çevresel şartlar ve değerler olmak üzere iki boyuta sahiptir.

Çevresel şartlara uyum, üniversite öğrencilerinin, başta öğretim üyeleri olmak üzere, yurt yöneticileri, oda ve sınıf arkadaşları ile iyi ilişkiler kurarak, üniversitenin bulunduğu kent ve kent yaşamına adapte olma sürecidir. Öğrencilerin toplumsal değerlere kendilerini uydurmalarından kasıt ise siyaset, inanç, çoğulcu bir düşünce ve yaşam tarzını benimsemeleri, fikir ve görüş farklılıklarına tahammül etmeleridir.

Farklı bir toplumsal yapıdan gelen öğrencilerin yaşadıkları çevresel ve değer sorunları “kültür şoku” kavramı ile ifade edilebilir. Kültür şoku: bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkiler, şeklinde tanımlanabilir(Güvenç, 1996:122). Bir kültürden farklı bir kültüre giden bir insanın en büyük sorunu, uyum ve iletişim sorunudur. Dil, iletişimin gerçekleşebilmesi, bireyin karşısındakine sıkıntısını anlatabilmesi için gerekli olan bir araçtır. Ayrıca, bir insanın kendi kültürünü, adetlerini, geleneklerini ve göreneklerini bırakıp yeni bir kültüre adaptasyonu sorunlu olmaktadır. Bundan dolayı gerek farklı ülkelere giden ve gerekse kırsal kesimden kent alanlarına gelen öğrencilerin uyum problemleri yaşadıkları, yalnız kaldıkları ve bir müddet sonra bu yalnızlığın bir takım psikolojik rahatsızlıklara neden olduğu ve en sonunda derslerinde de başarısız oldukları bilinen bir gerçektir.

Rehberlik ve psikolojik danışma uyum sürecinin en önemli halkasını oluşturmaktadır. Çeşitli nedenlerle uyum sıkıntısı çeken, kendini yalnız hisseden, başarısız ve değersiz gören kimselere, sorunlarının kaynağını ve çözüm yollarını göstermede rehberlik ve psikolojik danışma merkezlerinin yardımcı olmaları gerekir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örneklem araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yöntem ve verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çünkü verileri toplama öncesi, bağımlı değişkeni etkilemesi muhtemel hiçbir bağımsız değişken manipüle edilmemiştir. Kırgızistan'dan gelen öğrencilerin uyum düzeyleri cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailesinin sosyo-ekonomik durumu, akademik başarı durumu etmenleri açısından incelenmiştir. Öğrencilere uyum düzeylerini belirlemek üzere Hacettepe Kişilik Envanteri uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1992–2005 tarihleri arasında Türkiye'ye gelen Kırgız öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu evrenden örneklenmesinde, tablolar örnekleme tekniğine bağmlılaştırılmıştır. Bu örneklemin nasıl seçildiğini anlatalım.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımı, Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6
Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	47	45.2
Erkek	57	54.8
Toplam	104	100.0

Araştırmaya, 47 kız (%45.2) ve 57 erkek (%54.8) olmak üzere toplam 104 (%100.0) Kırgız öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı, Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo-7
Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Anne Eğitim Durumu	N	%
Lise	24	23.1
Üniversite (Lisans)	70	67.3
Lisansüstü	10	9.6
Toplam	104	100.0

Araştırma kapsamında yer alan Kırgız öğrencilerin annelerinin %23.1’i lise düzeyinde, %67.3’ü üniversite düzeyinde ve %9.6’sı da lisansüstü düzeyde eğitim görmüştür. Bu öğrencilerin annelerinin büyük bir oranının (%67.3), üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımı, Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo-8
Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Baba Eğitim Durumu	N	%
Lise	21	20.2
Üniversite (Lisans)	71	68.3
Lisansüstü	12	11.5
Toplam	104	100.0

Baba eğitim durumuna göre dağılım incelendiğinde, babası lise mezunu olanların oranı %20.2, üniversite mezunu olanların oranı %68.3 ve lisansüstü düzeyde eğitim görenlerin oranı ise %11.5'tir. Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin babalarının büyük bir oranı (%68.3), üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre dağılımı, Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo-9
Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı

Sosyo-Ekonomik Düzey	N	%
Alt	2	1.9
Orta	96	92.3
Üst	6	5.8
Toplam	104	100.0

Sosyo-Ekonomik Düzey (SED) açısından, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin büyük çoğunluğunun “orta” düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (%92.3). Araştırmaya katılan öğrencilerden sadece %5.8'i üst SED'de yer aldığını belirtmiştir. Alt SED'de yer aldığını belirten öğrencilerin sayısı ise, sadece 2'dir (%1.9).

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik başarı düzeyine göre dağılımı, Tablo-10’da verilmiştir.

Tablo–10
Akademik Başarıya Göre Dağılımı

Akademik Başarı Düzeyi	N	%
Zayıf	8	7.7
Orta	43	41.3
İyi	47	45.2
Çok iyi	6	5.8
Toplam	104	100.0

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin %7.7’si, akademik başarı düzeyinin zayıf olduğunu belirtmiştir. Akademik başarısının çok iyi olduğunu belirtenlerin oranı ise, sadece %5.8’dir. Dağılım içerisinde, akademik başarı düzeyinin orta (%41.3) ve iyi (%45.2) olduğunu belirtenler çoğunluktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bilgi Özgüven, (1992)’den özetlenerek aşağıda verilmiştir.

1. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)

Hacettepe Kişilik Envanteri alt ölçeklerin seçimi, alt ölçeklere uygun maddelerin seçimi, anahtar hazırlama, bireysel puanları yorumlayabilmek için ulusal normlar geliştirme, envanterin uygulanması ve puanlanması gibi psikometrik yöntemler kullanılarak Türkiye’de geliştirilen ilk kişilik envanteridir.

Hacettepe Kişilik Envanterinin ilk deneme formu 1976 yılında, birinci revizyonu ise 1978 yılında gerçekleştirilmiştir. İkinci revizyon çalışmaları 1982 yılında yapılmış ve Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı 1992 yılında oluşturulmuştur.

Hacettepe Kişilik Envanteri'nin Alt Ölçeklerine İlişkin Açıklamalar:

Hacettepe Kişilik Envanteri Takım A üç toplam, sekiz alt ölçekle iki geçerlilik puanı olmak üzere 13 puan vermektedir.

“Kişisel” ve “Sosyal” Uyumu oluşturan ve ölçme aracının kapsamına dahil edilen sekiz alt ölçek bulunmaktadır.

“Kişisel Uyum” alt ölçekleri dört adettir:

—Kendini Gerçekleştirme (KG) Kendini gerçekleştirme puanı, kendini gerçekleştiren kişinin davranış özelliklerinin kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma gibi niteliklerle ilgilenir. Puanın yüksek ya da düşük olması, bireyin bu nitelikteki davranışlarını değerlendirme olanağı sağlamaktadır.

—Duygusal Kararlılık (DK) Duygusal kararlılık puanının yüksek oluşu, bireyin duygusal yönden kararlı olduğunu belirtir. Bu puan düşük kişiler, genellikle gergin ve kaygılı olurlar.

—Nevrotik Eğilimler (NE) Nevrotik belirtileri olan kişiler, kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama vb. çeşitli psikosomatik belirtilerin birinden ya da bir kaçından yakınırlar. Nevrotik eğilimler puanının yüksek olması, bu tür belirtilerin azlığını, düşük olması ise çokluğunu gösterir.

—Psikotik Belirtiler (PB) Psikotik belirtiler puanı düşük olan bireylerde, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme eğilimi, dikkatini bir noktada toplama güçlüğü ve hayal kurma eğilimi gözlenir.

Psikotik belirtiler puanının yüksek olduğu normal bir uyum tarzında ise birey, belirli ölçüler içinde, hayal dünyasından bağımsız yaşamını sürdürür.

“Kişisel Uyum Düzeyi Puanı” yukarıda yer alan dört alt ölçeğin birleşiminden oluşmaktadır.

“Sosyal Uyum” düzeyi alt ölçekleri, dört tanedir:

—Aile İlişkileri (Aİ) Bu alt ölçekten elde edilen puan, bireyin ailesi ile olan ilişkilerini yansıtır. Puanın yüksek bulunması, kişinin anne-babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu, ailesini sevdiğini, ailesi tarafından sevildiğini gösterir.

—Sosyal İlişkiler (Sİ) Sosyal ilişkiler puanı, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Puanın yüksek oluşu, sosyal olgunluk yönünden bireyin uyumlu ve sosyal becerilerinin yüksek düzeyde olduğunu gösterir.

—Sosyal Normlar (SN) Sosyal normlar puanı, uyulması zorunlu yasal durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine ve başkalarının haklarına saygılı olma, bunun yanı sıra kendi istek ve gereksinimlerinin de toplumla uzlaşarak, belli ölçülerde bağımsız olarak karşılama gibi davranışları ölçer.

—Antisosyal Eğilimler (AE) Antisosyal eğilimler puanının düşük olması, bireyin antisosyal eğilimlere sahip olduğunu gösterir. Antisosyal eğilimleri olan kişiler, genellikle sert, öfke dolu, kavgacı ve saygısız bireylerdir.

“Sosyal Uyum Düzeyi Puanı” yukarıda yer alan dört alt ölçeğin birleşiminden oluşmaktadır.

“Genel Uyum Düzeyi Puanı” Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyi Puanlarının birleşiminden oluşmaktadır.

Hacettepe Kişilik Envanteri’nin Uygulanması ve Puanlanması:

Hacettepe Kişilik Envanteri, “bireysel” , “sosyal” , “grup” uygulaması olarak üç ayrı biçimde uygulanabilir.

Bireysel uygulamada, kişiye bir yanıt kâğıdı verilerek üzerindeki isim, cinsiyet ve yaş gibi kişisel bilgiler yazdırılır. Kendisine envanterin ilk sayfasındaki açıklama ya okunur ya da duruma göre kendisinin okuması istenir. Kişinin açıklamayı iyice anladığı kanısına varılınca envanteri açıp cevaplandırmaya başlaması söylenir.

Sözel uygulamada, kavrayış ve yaşantı düzeyi olarak belirli bir olgunluğa ulaşmış olmasına karşın yeterli düzeyde okuma yazma bilmeyenlere, görme ve ortopedik bir özürlü olanlara bireysel olarak yapılır. Uygulayıcı bir kişi, envanterdeki maddeleri sıra ile karşısındaki kişiye okur ve onun “evet” veya “hayır” şeklinde verdiği yanıtları kâğıdına işaretler(Özgüven, 1992).

Gruba uygulamada ise, Hacettepe Kişilik Envanteri’nin uygulaması bireysel uygulamadaki esaslara göre yapılır. Yanıt kağıtları dağıtılıp, üzerindeki bilgiler doldurulduktan sonra envanter dağıtılarak üzerindeki açıklama yüksek sesle okunur.

Envanterin gruba uygulamasında bireylerin, diğerlerin yanıtlarından etkilenmeden bağımsız olarak kendi kişisel yanıtını verebilmesi için, aralıklı oturtulması gerekmektedir.

Gruptaki kişi sayısının 25’i aşması halinde, yaklaşık her 30-35 kişi bir yardımcı bulundurulması yararlı olur.

Hacettepe Kişilik Envanteri’nin Puanlanması ve Yorumlanmasına Dair Açıklamalar:

Hacettepe Kişilik Envanteri’nin çeşitli norm gruplarına uygulanmasından elde edilen yüzdelik normların ortalama olarak %75, %50, %25 yüzdeliklerin, ham puan karşılıkları şöyledir:

%75’e Kişisel Uyum Puanı 47, Sosyal Uyum Puanı 51, Genel Uyum Puanı 98’dir.

%50’e Kişisel Uyum Puanı 35, Sosyal Uyum Puanı 39, Genel Uyum Puanı 74’tür.

%25’e Kişisel Uyum Puanı 23, Sosyal Uyum Puanı 27, Genel Uyum Puanı 50’dir.

Yukarıda verilen yüzdelerden %75’lik değerin karşısındaki toplam puanlara ilişkin ham puanlar, norm grubundaki bireylerin %75’inin bu ve bu puandan daha düşük puan aldıklarını gösterir.

%50 ise, puan dağılımlarının ORTANCA değerini temsil eder. Ortanca değer Hacettepe Kişilik Envanteri’nin uygulandığı gruptaki kişilerin, yarısı bu puanın üstünde ve diğer yarısı altında kalacak şekilde dağılımı ikiye bölen puandır.

%25’lik dilim ise, çeşitli puanlara ilişkin norm isteklerinde dağılımın birinci dördlük alanının tavanını göstermektedir. %25’in karşılığı olan tablodaki ham puanlar uyum-uyumsuzluk boyutu göstergesinde UYUMSUZLUĞA ilişkin KRİTİK BÖLGE’Yİ gösterir. Kişisel ve sosyal uyum puanlarının alabileceği maksimum değer “80” ve genel uyum puanının alabileceği maksimum değer “160”tır.

Hacettepe Kişilik Envanteri’nden alınan ham puanları yorumlayabilmek için, üç toplam puanın “yüzdeler normları”nın karşılığı olan ham puanlar verilmiştir. %25, %50, %75 gibi. Bireyin puanının bu yüzdeler puanların “altında”, “üstünde” ya da “yakın” oluşlarına göre bireyin uyum düzeyi hakkında bilgi elde etmeyi sağlamaktadır.

Değerlendirmede Bazı Genel Ölçütler:

—Herhangi bir puanın, %75’inci yüzdelerin karşılığı olan ham puanın üstünde veya bu puana yakın olması bireyin uyumlu davranışlara sahip olduğunun belirtisidir.

—Bireyin puanının ortanca puanın, yani %50’inci yüzdeliği gösteren ham puanın üstünde, ya da bu puana yakın olması, derece farkı ile bireyin uyumlu ve kabul edilebilir tutum ve davranışlar içinde olduğunun belirtisidir.

—Toplam puanın %25’inci yüzdeliği gösteren ham puanın altında veya bu puanlara yakın olması bireyin uyumsuz davranışlara sahip olması olasılığının bir belirtisidir.

Hacettepe Kişilik Envanteri’nin soru formu ile yanıt kartı, EKLER Bölümü Ek 2’de verilmiştir.

2. Öğrenci Kişisel ilgi Formu:

Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin kişisel nitelikleri hakkında bilgileri toplamak amacıyla araştırmanın inceleme konusu olan bağımsız değişkenlerle ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Forumda yer alan soruların içeriği şöyledir:

Öğrencilerin cinsiyetlerinin ne olduğu, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu, akademik başarı durumu gibidir.

Kişisel Bilgi Formu EKLER Bölümü, Ek 1’de verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları olan, Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu, örnek grubunu oluşturan Kırgızistanlı öğrencilere farklı zamanlarda “bireysel” uygulama yöntemi ile uygulanmıştır.

Öğrencilerin tümüne birden ulaşabilmenin en iyi yolu, öğrencilerin tamamının katıldığı sosyal faaliyetlere gidilerek araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Yaklaşık 140 tane Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu dağıtıldı.

Ancak 115 tanesi toplanabilmiş ve Hacettepe Kişilik Envanteri'nin geçerli olup olmadığının ölçülmesinde kullanılan “geçerlilik puanı”na tabi tutulmuştur. Toplanan verilerin 11 tanesi geçersiz, 104 tanesi de geçerli sayılmıştır. Geçersiz olan veriler değerlendirilmeye alınmamıştır.

Uygulamadan önce, öğrencilere araştırmanın amacı, Hacettepe Kişilik Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu'nun nasıl cevaplanacağı konularında bilgi verilmiştir. Ayrıca, cevapların gizli tutulacağı, kişisel değerlendirmeye tabi tutulmayacağı belirtilmiş ve öğrencilerden içten ve gerçekçi cevaplar vermeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak, parametrik ve parametrik olmayan istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre dağılımları için sayı (n) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemünde, araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak Hacettepe Kişilik Envanterine göre, Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum düzeylerinin ne olduğu araştırılmıştır. Bunun için, öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum puanlarının aritmetik ortalaması alınmış ve bu değerler, envanterin %25, %50 ve %75'lik norm grup değerlerine göre yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci, üçüncü ve dördüncü alt problemlerinde, öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum puanlarının; a) cinsiyet, b) anne eğitim durumu, c) baba eğitim durumu, d) sosyo-ekonomik düzey ve e) akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu amaçla, cinsiyet değişkenine ilişkin çözümlemelerde, bağımsız gruplar için t-testi kullanılmış ve yorumlamalarda aritmetik ortalama değerler dikkate alınmıştır. Diğer bağımsız değişkenlerde ise, değişkenlerin kategori sayıları ikiden fazla olduğundan ve bazı

kategorilere giren öğrenci sayıları çok küçük olduğundan, parametrik olmayan bir test olan Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Gruplar arasında farkların olması durumunda, bu farkların hangi gruplar arasında olduğunu görmek amacıyla da, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonuçlarının yorumlanmasında, grup sıra ortalamaları kullanılmıştır. Grup sıra ortalamaları, grupların aritmetik ortalamalarından farklı olduğu için, bu sıra ortalamalarının, yüzdelik norm grup değerleri ile karşılaştırması yapılmamıştır. Bunun yerine, sıra ortalamaları göz önüne alınarak, hangi gruplarda kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin daha yüksek ya da düşük olduğuna dikkat edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemler çözümlenmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

1. Türkiye’de Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde, Türkiye’ye gelen Kırgız öğrencilerin, kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin nasıl olduğu araştırılmıştır. Bu alt probleme ilişkin veriler, Tablo-11’de sunulmuştur.

Tablo-11

Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Düzeylerine İlişkin puanların $\bar{X}$ ’ları ve S.Sapmaları

Uyum Boyutu	N	Min.	Mak.	$\bar{X}$	S
Kişisel Uyum	104	22.00	69.00	45.71	11.40
Kendini Gerçekleştirme	104	7.00	20.00	13.41	3.10
Duygusal Kararlılık	104	1.00	18.00	10.28	3.46
Nevrotik Eğilimler	104	3.00	20.00	10.95	3.80
Psikotik Belirtiler	104	3.00	114.00	12.00	10.71
Sosyal Uyum	104	31.00	71.00	53.65	8.40
Aile İlişkileri	104	5.00	20.00	14.72	3.36
Sosyal İlişkiler	104	5.00	20.00	13.44	3.63
Sosyal Normlar	104	7.00	19.00	13.07	2.44
Antisosyal Eğilimler	104	5.00	19.00	12.42	2.92
Genel Uyum	104	58.00	138.00	99.37	18.01

Tablo 11 incelendiğinde, Hacettepe Kişilik Envanterinde, %75'e göre, Kişisel Uyum puanı 47, Sosyal Uyum puanı 51 ve Genel Uyum puanı ise 98'dir. Öğrencilerin puanlarının, bu puanların üzerinde ya da bu puanlara yakın olması, bu öğrencilerin "uyumlu" olduklarını gösterir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin genel olarak, kişisel uyum puanlarının aritmetik ortalaması 45.71 ve standart sapması ise 11.40 olmuştur. Buna göre, Kırgız öğrencilerin genel olarak kişisel uyumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Bu öğrencilerin Kişisel Uyum puanları, %75'e göre ölçüt olarak alınan 47 puana oldukça yakındır. Bu nedenle, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin genel anlamda, kişisel uyumlu oldukları söylenebilir.

Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının ortalaması 53.65 ve standart sapması ise 8.40 olmuştur. Sosyal Uyum puanlarının ortalaması, 51'in üzerinde olduğu için, bu öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin yüksek olduğu ve sosyal olarak uyumlu oldukları görülmektedir.

Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının ortalaması 99.37 olurken, standart sapması 18.01 olmuştur. Genel Uyum puanlarının ortalamasının, %75'e göre, uyumlu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum boyutlarındaki puanlarının ortalaması dikkate alındığında, bu öğrencilerin genel olarak uyumlu oldukları belirtilebilir.

2. Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde, Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum düzeylerinin; a) Cinsiyet, b) Anne eğitim durumu, c) Baba eğitim durumu, d) SED ve e) Akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu amaçla, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının cinsiyete göre, bağımsız gruplar için t-testi sonuçları, Tablo-12'de sunulmuştur.

Tablo-12

Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre $\bar{X}$ 'leri, S.Sapmaları ve T Değeri

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	t	Sd	p
Kız	47	47.30	12.40	1.271	102	.207
Erkek	57	44.40	10.44			

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının ortalamaları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$t_{(102)}=1.271$, $p>.05$]. Kız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının ortalaması ($\bar{X}=47.30$), erkek öğrencilerin puanlarının ortalamasından ($\bar{X}=44.40$) daha yüksek olmasına rağmen, aradaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Kişisel Uyum boyutunda %75'e göre, kritik puan 47'dir. Buna göre, kızların Kişisel Uyum puanlarının ortalaması, bu puanın biraz üzerinde iken; erkek öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının ortalaması ise, bu puana yakındır. Bu nedenle, kız ve erkek öğrencilerin Kişisel Uyum düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu belirtilebilir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-13'te verilmiştir. Büyüköztürk'e (2003) göre, Kruskal Wallis H testi, az sayıda denekten oluşan tek faktörlü gruplar arası deneysel çalışmalarda grupların bir değişkene ait puanları arasında gözlenen farkın anlamlılığını test etmede kullanılır.

Tablo-13

Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Lise	24	58.63	2	2.041	.360	-
Üniversite (Lisans)	70	49.56				
Lisansüstü	10	58.40				

Araştırma kapsamında yer alan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının annelerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$X^2_{(2)}=2.041$, $p>.05$]. Buna göre, öğrencilerin kişisel uyumlarında anne eğitim durumunun anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirtilebilir. Sıra ortalamaları incelendiğinde, anneleri lise (sıra ort: 58.63) ve lisansüstü (sıra ort: 58.40) düzeylerde eğitim görmüş öğrencilerin kişisel uyum puanları, anneleri üniversite mezunu (sıra ort: 49.56) olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-14'te verilmiştir.

Tablo-14

Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Lise	21	46.67	2	2.435	.296	-
Üniversite (Lisans)	71	52.34				
Lisansüstü	12	63.67				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarında, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmamıştır [$X^2_{(2)}=2.435$, $p>.05$]. Sıra ortalamalarına göre, en yüksek uyum babaları lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerdedir (sıra ort: 63.67). Bunu sırasıyla babaları üniversite mezunu (sıra ort: 52.34) ve lise mezunu (sıra ort: 46.67) olan öğrenciler izlemiştir. Ancak, aradaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Başka bir anlatımla, baba eğitim durumu, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin kişisel uyumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının sosyo-ekonomik düzeye göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-15'te verilmiştir.

Tablo-15

Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre
Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sosyo-Ekonomik Düzey	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Alt	2	69.00	2	1.359	.507	-
Orta	96	51.43				
Üst	6	62.50				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanları arasında, sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı bir fark yoktur [$X^2_{(2)}=1.359$, $p>.05$]. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, kişisel uyumlarını anlamlı derecede etkileyen bir değişken olmamıştır. Sıra ortalamalarında, en yüksek uyumun alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerde olduğu görülmektedir (sıra ort: 69.00). İkinci sırada en yüksek kişisel uyum, üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilere aittir (sıra ort: 62.50). Orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin kişisel uyum puanları ise daha düşük olmuştur (sıra ort: 51.43).

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının akademik başarı düzeyine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-16’da verilmiştir.

Tablo-16

Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre
Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Akademik Başarı Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Zayıf	8	32.56	3	10.644	.014	3-1
Orta	43	48.80				4-1
İyi	47	55.80				4-2
Çok iyi	6	82.17				4-3

Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarında, akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir

farklılık vardır [$X^2_{(3)}=10.644$, $p<.05$]. Başka bir anlatımla, araştırmaya katılan öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, kişisel uyumları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmuştur. Bu anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu görmek üzere, grupların ikili kombinasyonları üzerinde Mann Whitney U testi kullanılarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Karşılaştırmaların sonucunda, akademik başarısı çok iyi ya da iyi olan öğrenciler ile akademik başarısı orta ya da zayıf olan öğrenciler arasında, kişisel uyum açısından anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek kişisel uyumun, akademik başarısı çok iyi olan öğrencilere ait olduğu görülmektedir (sıra ort: 82.17). Bunu sırasıyla akademik başarısı iyi (sıra ort: 55.80), orta (sıra ort: 48.80) ve zayıf (sıra ort: 32.56) olan öğrenciler izlemiştir. Buna göre, öğrencilerin akademik başarıları arttıkça, kişisel uyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Aynı şekilde, kişisel uyum düzeyleri yüksek öğrencilerin daha başarılı olmaları da olasıdır.

3. Kırğız Öğrencilerin Sosyal Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemünde, Kırğız öğrencilerin Sosyal Uyum düzeylerinin; a) Cinsiyet, b) Anne eğitim durumu, c) Baba eğitim durumu, d) SED ve e) Akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu amaçla, araştırmaya katılan Kırğız öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının cinsiyete göre, bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo-17’de sunulmuştur.

Tablo-17

Kırğız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre $\bar{X}$ ’ları, S.Sapmaları ve T Değeri

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	T	sd	P
Kız	47	55.09	8.68	1.590	102	.115
Erkek	57	52.47	8.04			

Sosyal Uyum puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal uyum puanlarının ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir [$t_{(102)}=1.590$, $p>.05$]. Başka bir ifade ile, cinsiyet değişkeni, öğrencilerin sosyal uyumlarını anlamlı olarak etkilememiştir. Kız öğrencilerin sosyal uyum puanlarının ortalaması 55.09, erkek öğrencilerin sosyal uyum puanlarının ortalaması ise 52.47'dir. Kız öğrencilerin sosyal uyumları daha yüksek olmasına rağmen, fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Genel olarak değerlendirildiğinde, her iki grubun da sosyal uyum düzeylerinin, %75'lik kritere göre (51 puan ve üzeri), yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının annelerinin eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-18'de verilmiştir.

Tablo-18

Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Lise	24	52.08	2	.012	.994	-
Üniversite (Lisans)	70	52.53				
Lisansüstü	10	53.30				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum düzeylerinde, annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık yoktur [$X^2_{(2)}=.012$, $p>.05$]. Buna göre, öğrencilerin annelerinin eğitim durumları, sosyal uyumlarını etkilememiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde, en yüksek uyum anneleri lisansüstü düzeyde eğitim görmüş öğrencilerdedir (sıra ort: 53.30). Bunu sırasıyla, anneleri üniversite mezunu öğrenciler (sıra ort: 52.53) ve anneleri lise mezunu öğrenciler (sıra ort: 52.08) izlemiştir. Ancak, bu uyum puanları arasındaki farklar, istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının babalarının eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-19'da verilmiştir.

Tablo-19

Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Lise	21	41.74	2	4.976	.083	-
Üniversite (Lisans)	71	53.49				
Lisansüstü	12	65.46				

Sosyal Uyum puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin babalarının eğitim durumuna göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur [$X^2_{(2)}=4.976$, $p>.05$]. Buna göre, öğrencilerin sosyal uyumlarının, baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir. Sıra ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olmamasına rağmen, babaları lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri daha yüksek olmuştur (sıra ort: 65.46). Bunu sırasıyla, babaları üniversite mezunu öğrenciler (sıra ort: 53.49) ve babaları lise mezunu öğrenciler (sıra ort: 41.74) izlemiştir. Sıra ortalamalarına dayanarak, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe, öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin de yükseldiği belirtilebilir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-20’de verilmiştir.

Tablo-20

Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sosyo-Ekonomik Düzey	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Alt	2	65.25	2	.670	.715	-
Orta	96	51.84				
Üst	6	58.83				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum puanları, sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$X^2_{(2)}=.670$, $p>.05$]. Başka bir anlatımla, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, sosyal uyumları üzerinde etkili değildir. Sıra ortalamalarına bakıldığında, en yüksek sosyal uyumun alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerde olması, ilginç bulgu olarak yorumlanabilir (sıra ort: 65.25). Bunu sırasıyla, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrenciler (sıra ort: 58.83) izlemiştir. Sosyo-ekonomik düzeylerinin orta olduğunu belirten öğrencilerin sosyal uyumları ise, diğer öğrencilere göre daha düşüktür (sıra ort: 51.84).

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Sosyal Uyum puanlarının akademik başarı düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-21’de verilmiştir.

Tablo-21
Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre
Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Akademik Başarı Düzeyi	n	Sıra Ort.	Sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Zayıf	8	40.44	3	4.765	.190	-
Orta	43	49.40				
İyi	47	54.79				
Çok iyi	6	72.92				

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Uyum puanları arasında, akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık yoktur [$X^2_{(3)}=4.765$, $p>.05$]. Buna göre, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin, akademik başarı düzeylerine bağlı olarak farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Sıra ortalamalarına göre, akademik başarısı çok iyi olan öğrencilerin sosyal uyum puanları daha yüksek çıkmıştır (sıra ort: 72.92). Bunu sırasıyla, akademik başarı iyi (sıra ort: 54.79), orta (sıra ort: 49.40) ve zayıf (sıra ort: 40.44) olan öğrenciler izlemiştir.

4. Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Düzeylerinin Cinsiyet, Anne ve Babanın Eğitim Durumu, Sosyo Ekonomik Düzey ve Akademik Başarı Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, Kırgız öğrencilerin Genel Uyum düzeylerinin; a) Cinsiyet, b) Anne eğitim durumu, c) Baba eğitim durumu, d) SED ve e) Akademik başarı düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu amaçla, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının cinsiyete göre, bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo-22’te verilmiştir.

Tablo-22

Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre X’ları, S.Sapmaları ve T Değeri

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	P
Kız	47	102.40	19.20	1.573	102	.119
Erkek	57	96.86	16.73			

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puan ortalamalarının, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t_{(102)}=1.573$, $p>.05$]. Başka bir anlatımla, öğrencilerin genel uyum düzeyleri, cinsiyetlerine bağlı olarak farklılaşmamıştır. Grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, kız öğrencileri genel uyumlarının ($\bar{X}=102.40$), erkek öğrencilerin genel uyumlarından ($\bar{X}=96.86$) daha yüksek olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin genel uyum puanlarının ortalaması, %75’lik norm grup için belirlenen genel uyum puanının (98) üzerinde olmasına karşın, erkek öğrencilerin uyum puanları ise bu kritik puanın biraz altındadır. Bununla birlikte, her iki grubun genel uyumlarının yüksek olduğu kabul edilebilir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının annelerinin eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-23’te verilmiştir.

Tablo-23

Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Lise	24	55.85	2	.636	.728	-
Üniversite (Lisans)	70	50.86				
Lisansüstü	10	55.95				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin genel uyum puanları, annelerinin eğitim durumuna göre, anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$X^2_{(2)}=.636$, $p>.05$]. Başka bir anlatımla, anne eğitim durumu değişkeni, öğrencilerin genel uyum düzeyleri üzerinde etkili değildir. Sıra ortalamaları incelendiğinde, anneleri lise mezunu olan öğrenciler (sıra ort: 55.85) ile anneleri lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerin (sıra ort: 55.95) genel uyum düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir. Anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin genel uyum düzeyleri ise, diğer öğrencilere göre biraz daha düşük çıkmıştır (sıra ort: 50.86). Ancak, aradaki sayısal farklar, istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının babalarının eğitim durumuna göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-24’te verilmiştir.

Tablo-24

Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
Lise	21	42.57	2	4.145	.126	-
Üniversite (Lisans)	71	53.46				
Lisansüstü	12	64.17				

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel uyum puanları arasında, babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık yoktur [$X^2_{(2)}=4.145$, $p>.05$]. Başka bir

ifade ile, baba eğitim durumu değişkeni, öğrencilerin genel uyumları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Sıra ortalamalarına göre, en yüksek uyumun babaları lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerde olduğu söylenebilir (sıra ort: 64.17). Bunu sırasıyla, babaları üniversite mezunu öğrencileri (sıra ort: 53.46) ile babaları lise mezunu öğrenciler (sıra ort: 42.57) izlemiştir. Ancak, aradaki sayısal farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının sosyo-ekonomik düzey değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-25'te verilmiştir.

Tablo-25
Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre
Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Sosyo-Ekonomik Düzey	N	Sıra Ort.	Sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Alt	2	69.25	2	1.125	.570	-
Orta	96	51.65				
Üst	6	60.58				

Kruskal Wallis H testi sonuçları, araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Hacettepe Kişilik Envanteri genel uyum puanlarının, sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur [$X^2_{(2)}=1.125$, $p>.05$]. Başka bir anlatımla, öğrencilerin genel uyum düzeyleri, sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak farklılaşmamıştır. Sıra ortalamaları incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin genel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (sıra ort: 69.25). Bunu sırasıyla, üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler (sıra ort: 60.58) ile orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler (sıra ort: 51.65) izlemiştir.

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Genel Uyum puanlarının akademik başarı düzeylerine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları, Tablo-26'da verilmiştir.

Tablo-26
Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Puanlarının Akademik Başarı Düzeyine Göre
Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Akademik Başarı Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Zayıf	8	34.63	3	9.144	.027	4-1
Orta	43	48.70				4-2
İyi	47	55.44				
Çok iyi	6	80.58				

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin genel uyum puanları arasında, akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık vardır [$X^2_{(3)}=9.144$, $p<.05$]. Başka bir anlatımla, öğrencilerin genel uyum düzeyleri, akademik başarılarına bağlı olarak farklılık göstermiştir. Sıra ortalamalarına göre, en yüksek genel uyum düzeyi, akademik başarısı çok iyi olan öğrencilerdedir (sıra ort: 80.58). Bunu sırasıyla, akademik başarısı iyi (sıra ort: 55.44) ve orta (sıra ort: 48.70) olan öğrenciler izlemiştir. Akademik başarı düzeyi zayıf olan öğrencilerde ise, genel uyum düzeyi, diğer öğrencilere oranla daha düşük olmuştur (sıra ort: 34.63). Anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu görmek amacıyla, grupların ikili kombinasyonları üzerinde Mann Whitney U testi yapılmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucunda, akademik başarısı çok iyi olan öğrencilerin genel uyum düzeylerinin, akademik başarısı orta ve zayıf olan öğrencilerin genel uyum düzeylerinden, anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarıları yükseldikçe, genel uyum düzeyleri de artmıştır. Genel uyum puanları arasındaki bu farklar, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin lehinedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

1.0. Kırgız Öğrencilerin Kişisel, Sosyal ve Genel Uyum Düzeyleri İle İlgili Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum boyutlarındaki puanların ortalaması dikkate alındığında, bu öğrencilerin genel olarak uyumlu oldukları söylenebilir.

Araştırmada ele alınan, “cinsiyet”, “annenin eğitim durumu”, “babanın eğitim durumu”, “ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi”, “akademik başarı düzeyi” etmenlerinin öğrencilerin uyum düzeylerine etkisi ile ilgili bulguların, Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerine göre yorumlanması:

2.0. Kırgız Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

2.1. Araştırmanın ikinci alt probleminde, Kırgız öğrencilerin cinsiyet etmeni açısından Kişisel Uyum puanlarında, kız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının ortalaması, erkek öğrencilerin puanlarının ortalamasından daha yüksek olmasına rağmen, aradaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Genel olarak Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarında, cinsiyet etmeni açısından anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Azmaz (1995)’ın, Orta Asya Cumhuriyetleri’nden gelen öğrencilerin uyum düzeyleri üzerine yaptığı araştırmada, cinsiyet açısından kişisel uyum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Özdemir (1985), farklı cinsiyetteki öğrencilerin problemleri arasında ilişki incelendiğinde, kız öğrencilerin daha çok problemli olduğu görülmüştür. Üniversitedeki liberal tutum ile ana-babanın kontrollü tutumu arasındaki farklılık, aile yuvasından uzakta bulunmak, başarılı olup olmama duygusu, toplumdaki hareketlerin daha çok kontrollü olması, kız-erkek ilişkilerinden doğan pişmanlığın yarattığı duygusal gerilim, kız öğrencileri, erkek öğrencilerden daha çok etkilemiş olabilir. Üniversitede okuyan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok problemli olduğu görülmektedir.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermemektedir. Türkiye’de aileler kız çocuklarına erkeklere oranla daha baskıcı bir tutum sergilemekte ve kızların içe kapanık bir kişilik geliştirmelerine neden olmaktadır. Ancak Kırgızistan’da ise aileler kültürel yapıları gereği çocuklarına eşit davranmakta olduklarından kız ve erkek öğrencilerin kişisel uyumlarında fark bulunmamıştır.

2.2. Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarının annelerin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Azmaz (1995)’ın yaptığı araştırmada, annenin eğitim durumu yüksek olan öğrenciler, annenin eğitim durumu düşük olan öğrencilerle kişisel uyum bakımından karşılaştırıldıklarında, annenin eğitim durumu yüksek olanların lehine bir sonuca ulaşılmıştır.

Ök (1996), Geleneksel ailede nitelikli bir eğitim almayan kadının ailedeki konumu genellikle erkeğin gerisindedir. Ancak nitelikli bir eğitim alan kadının ailedeki statüsü da artmaktadır. Çocuğun ilk ve en önemli öğretmenin annesi olduğu görüşü benimsenmektedir. Kadının eğitimi nitelikli profesyonel bir meslek sahibi olmasını sağlamanın yanında çocukların eğitimini içine alır.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermemektedir.

2.3. Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarında, babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma olmamıştır. Ancak, sıra ortalamalarına göre,

en yüksek uyum babaları lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerdedir. Aradaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Kızıltan (1984)'ın yaptığı araştırmada, babaların öğrenim durumlarına göre çocukların uyum düzeyleri karşılaştırıldığında, babanın eğitim durumu yükseldikçe çocukların uyum düzeyleri de yükselmektedir.

Elde edilen bu sonuçlar araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermemektedir.

Orta Asya Cumhuriyetleri, onun içinde söz konusu Kırgızistan'da mecburi eğitim zorunluluğu nedeniyle anne-babalar genel olarak eğitilmiş oldukları ve çocuklarına da eşit olarak eğitim verdikleri varsayılabilir. Onun için anne ve babaların eğitiminin öğrencilerin uyumlarına yansımayacağı düşünülebilir.

2.4. Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanları arasında, sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı fark yoktur.

Kırgızistan'dan gelen öğrencilerin Kişisel Uyum düzeyleri birbirleriyle karşılaştırıldığında, benzer sosyo-ekonomik düzey içerisinde yetişmişlerdir. Bu ortak nitelikler sonucunda öğrencilerin Kişisel Uyum düzeyleri arasında fark olmayacaktır.

2.5. Araştırmaya katılan Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum puanlarında, akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık vardır. Akademik başarısı çok iyi ya da iyi olan öğrenciler ile akademik başarısı orta ya da zayıf olan öğrenciler arasında, kişisel uyum açısından anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Öğrencilerin başarıları arttıkça, kişisel uyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Akademik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, kendilerini diğer öğrencilerle karşılaştırdıklarında bu özelliklerinden dolayı belli bir tatmin sağladıkları ve çevrelerine daha iyi uyum sağladıkları düşünülebilir. Gerçekten de akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilere karşı anne-babaların daha hoşgörülü ve anlayışlı davrandıkları düşünülebilir. Başarılı öğrenciler ile başarısız öğrencilerin uyum

düzeylerindeki farklılıklar, başarılı bir öğrenci olmaktan sağlanacak doyumla ilişkili olduğu kadar, bireyin çevresinde bulunan önemli kişilerin birey hakkında yapmış oldukları değerlendirmelerin, akademik başarısına göre olumlu ya da olumsuz olmasından kaynaklanmış olabilir.

3.0. Kırgız Öğrencilerin Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

3.1. Kırgız öğrencilerin, cinsiyet etmeni açısından sosyal uyum puanlarında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Kız öğrencilerin sosyal uyumları daha yüksek olmasına rağmen, fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Aktaş (1997)'ın yaptığı araştırmada, kızların sosyal uyum düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermemektedir.

3.2. Annenin eğitim durumu etmeni açısından, öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Azmaz (1995)'ın yaptığı araştırmada, annenin eğitim durumu etmeni açısından, öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinde anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Elde edilen bu sonuç araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermemektedir.

3.3. Babanın eğitim durumu etmeni açısından, öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Azmaz (1995)'ın yaptığı araştırmada, babanın eğitim durumu etmeni açısından, öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinde anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Bu fark babanın eğitim durumu yüksek olanların lehinedir.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermemektedir.

3.4. Kırgız öğrencilerin sosyal uyum puanları arasında, sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı fark yoktur.

Kırgızistan'dan gelen öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri birbirleriyle karşılaştırıldığında, benzer sosyo-ekonomik düzey içerisinde yetişmişlerdir. Bu ortak nitelikler sonucunda öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arasında fark olmayacaktır.

3.5. Kırgız öğrencilerin sosyal uyum puanları arasında, akademik başarı durumlarına göre anlamlı bir farklılık yoktur.

4.0. Kırgız Öğrencilerin Genel Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

4.1. Kırgız öğrencilerin, cinsiyet etmeni açısından genel uyum puanlarında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen, kız öğrencileri genel uyumlarının, erkek öğrencilerin genel uyumlarından daha yüksek olduğu söylenebilir. Genel olarak, her iki grubun genel uyumlarının yüksek olduğu kabul edilebilir.

Azmaz (1995)'in, Orta Asya Cumhuriyetleri'nden gelen öğrencilerin uyum düzeyleri üzerine yaptığı araştırmada, cinsiyet açısından genel uyum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Aktaş (1997)'in yaptığı araştırmada, cinsiyet açısından genel uyum düzeylerinde anlamlı fark olmadığı bulunmuştur.

Belirtilen bu sonuçlar araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

4.2. Annenin eğitim durumu etmeni açısından, Kırgız öğrencilerin genel uyum düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Kızıltan (1984)'in yaptığı araştırmanın sonucuna göre, annenin eğitim durumu yükseldikçe, çocukların genel uyumları yükselmektedir.

Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile tutarlı değildir.

4.3. Babanın eğitim durumu etmeni açısından, Kırgız öğrencilerin genel uyum düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Sıra ortalamalarına göre, en yüksek uyumun babaları lisansüstü düzeyde eğitim gören öğrencilerde olduğu söylenebilir. Ancak, aradaki sayısal farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Azmaz (1995)'ın yaptığı çalışmada, babanın eğitim durumu etmeni açısından, öğrencilerin genel uyum düzeylerinde anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Bu fark babanın eğitim durumu yüksek olanların lehinedir.

Çıkan bu sonuç araştırma ile karşıt bir nitelik göstermektedir.

Kızıltan (1984)'ın yaptığı çalışmaya göre, babanın eğitim durumu yükseldikçe, çocukların uyum düzeyleri de yükselme eğilimi göstermiştir. Ancak öğrencilerin genel uyum düzeylerinde babaların öğrenim durumlarına göre anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

Belirtilen bu sonuç araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

4.4. Kırgız öğrencilerin Hacettepe Kişilik Envanteri genel uyum puanlarının, sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Kırgızistanlı öğrenciler benzer sosyo-ekonomik düzeyde yetiştikleri için, öğrencilerin genel uyum düzeyleri arasında fark olmayacaktır.

4.5. Kırgız öğrencilerin genel uyum puanları arasında, akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık vardır. En yüksek genel uyum düzeyi, akademik başarısı çok iyi olan öğrencilerdedir. Bunu, sırasıyla, akademik başarısı iyi ve orta olan öğrenciler izlemiştir. Akademik başarı düzeyi zayıf olan öğrencilerde ise, genel uyum düzeyi, diğer öğrencilere oranla daha düşük olmuştur. Genel uyum puanları arasındaki bu farklar, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin lehinedir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi akademik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, kendilerini diğer öğrencilerle karşılaştırdıklarında bu özelliklerinden dolayı belli bir tatmin sağladıkları ve çevrelerine daha iyi uyum sağladıkları düşünülebilir.

Kızıltan (1984), akademik başarının, istediği bölümde öğrenim görüyor olmanın ve mesleki geleceğine umutlu bulunmanın genel uyum düzeyini olumlu yönde etkilediğini gözlemiştir.

BÖLÜM VI

YARGI VE ÖNERİLER

Yargı

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, “Cinsiyet” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, kız ve erkekler arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, “Annenin Eğitim Durumu” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, annelerin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, “Babanın Eğitim Durumu” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, “Sosyo-ekonomik Düzeyi” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Kırgız öğrencilerin Kişisel Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin, “Akademik Başarı Düzeyi” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, akademik başarı durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Ancak Sosyal Uyum düzeyinin, “Akademik Başarı Düzeyi” etmeni açısından incelenmesi sonucunda, akademik başarı durumlarına göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırma bulguları ve gözlem verileri dikkate alınarak öğrencilerin uyum düzeylerini yükseltmek, öğrencilerin sorunlarının çözümünde veya en aza indirilmesinde yardımcı olabilecek bazı öneriler aşağıda belirtilmiştir:

1. Öğrencilere yönelik ders dışı etkinlikler (sportif, sosyal ve kültürel) daha da arttırılmalıdır. Üniversite ortamına uyum sağlayabilmeleri için geziler, eğlence programları, sportif faaliyetler düzenlenebilir.
2. Üniversitelerdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisleri en iyi bir şekilde örgütlenmelidir. Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma yürütülmesinin sağlanması gerekir.
3. Türkiye'ye gelen her öğrencinin psikolojik problemleri taranmalı, beklentileri araştırılmalıdır.
4. Türkiye'ye yeni gelen öğrencilerin uyum sorunlarını belirlemede, öğrenciler Türkçeyi öğrenene kadar onların dilini bilen Psikolojik danışmanlar görevlendirilmelidir.
5. Öğrencilerin Türkiye'ye sosyal ve genel uyumlarının sağlanması için Türk ailelerinin yanına yerleştirme programı yararlı olacağı düşünülebilir. Türk adet ve geleneklerini öğrenmeleri bu şekilde daha kolay olacaktır.
6. Öğrenci bursları yetersizdir. Yetersiz olması nedeniyle bazı öğrenciler para kazanmak amacıyla dersleri ihmal ettikleri ve sonuç başarısızlığa yol açtığı düşünülebilir.

KAYNAKLAR

ABADAN, Nermin. (1961). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri, Ankara: S.B.F.

AÇIK, Fatma. (1995). Özbekistan'dan Eğitim-Öğretim Amacıyla Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Uyum Problemleri ve Çözüm Teklifleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ADIGÜZEL, Muhammet, Sani. (1994). Türkmen Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenim Problemleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AKSU, Meral ve PAYKOÇ, Fersun. (1986). O.D.T.Ü. Kampusunda Gençlik Sorunları, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

AKTAŞ, Yaşare. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 13, 107-110.

ALTINKANAT, Üzeyir ve diğerleri, (2004), Türkçe Öğretimi, Türk Kültürünü ve Milli Eğitim Sistemini Tanıtma Seminerinin Değerlendirilmesi, Ankara: Milli Eğitim Basım Evi

AYDIN, Bilge. (1995). Azerbaycan'dan Türkiye'ye Eğitim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AZMAZ, Sibel. (1995). Orta Asya Cumhuriyetlerinden Gelen Uludağ Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

BAYMUR, Feriha. (1969). “Yurtlarda Kalan Yüksek Öğrenim Gençlerinin Başlıca Problemleri”, Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 58-73.

BAYMUR, Feriha. (1985). Genel Psikolojisi. Ankara: Emel Matbaası.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2003). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Geliştirilmiş 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

GÜÇLÜ, Nezahat. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Sorunları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 12, 1001-110.

GÜVENÇ, Bozkurt. (1996). İnsan ve Kültür, 7.Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

DAĞAŞAN, Dursun. (1994). Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden (Azerbaycan-Özbekistan-Kazakistan) Gelen Öğrencilerin Türkiye Türkçesine intibakta karşılaştıkları güçlükler, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

DOORONBEKOV, R ve V. MOKRYNİN, V. PLOSKİH, (1993), Kırgızdardın cana Kırgızstandın Tarıhı, Bişkek: İlim

EKŞİ, Aysel. (1982). Gençliğimiz ve Sorunları, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No:2790.

ESENTÜRK, Ercan, Leyla. (1998). Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

GARABAYEV, Baki. (2000). Türkiye’de Yüksek Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Uyum Sorunları ve Türkiye ve Türklere İlişkin Kalıp Yargıları, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KAPTAN, Saim. (1982). Bilimsel Araştırma Teknikleri. Ankara: Tekışık Matbaası ve Rehber Yayınevi.

KARASAR, Niyazi. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayıncılık.

KAVAK, Yüksel ve Gilsün Atanur BASKAN. (2001). Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarına Yönelik Eğitim Politika ve Uygulamaları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 20, 92-103.

KIZILTAN, Gonca. (1984). Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

KORKMAZ, Ayşe. (2000). Yüksek Öğretim Gençliğinin Problemleri, Milli Eğitim Dergisi, Ocak-Şubat-Mart 2000 Sayı 145 41-45

KOZAN, Tansel. (1995). Türkiye'ye Eğitim Öğretim Maksadıyla Gelen Kırgız Öğrencilerde Görülen Dil, Kültür ve Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KURTULUŞ, Berrak. (2000). Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri Arasında Eğitim ve Bilim Alanında İşbirliği, Avrasya Etüdleri, Sayı 17, İlkbahar-Yaz, 41-47.

KUZGUN, Yıldız. (1990). Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara: ÖSYM Yayınları.

M.E.B. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (<http://yeogm.meb.gov.tr/>)

MENGİ, Şükrü. (1995). Kazakistan'dan Eğitim-Öğretim Maksadıyla Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Dil, Kültür ve Sosyal Çevredeki Problemleri ve Çözüm Teklifleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

MORGAN, C.T. (1991). Psikolojiye Giriş, (Ter: Komisyon), Ankara: Hacettepe Ün. Psk.Böl.Yayınları

OYARKILIÇGİL ATEŞ, Arzu. (2001). Kazak ve Kırgız Öğrencilerin Türkçeye Karşı Tutumlarının Türkçe Öğrenim Başarılarıyla İlişkisi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

ÖK, Muharrem. (1996). Toplum ve Aile, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 132, 46-50.

ÖZGÜVEN, İ.Ethem. (1974). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler, Ankara: Hacettepe Ün. Basımevi.

ÖZGÜVEN, İ.Ethem. (1992). HKE Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı, (İkinci Revizyon), Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.

ÖZGÜVEN, İ.Ethem. (2000). Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Ankara: PDREM Yayınları.

ÖZGÜVEN, İ.Ethem. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam, Ankara, PDREM Yayınları.

ÖZDEMİR, İ. Ethem. (1985). Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Problemleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ÖZDEMİR, İ. Ethem. (1997). Üniversite Gençliğinin Problemleri, G.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 17, Sayı 1, 131-142.

ÖZKAN, İsa. (2003). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklardan Gelen Burslu Öğrencilerin Meseleleri ve Çözüm Teklifleri, Ü,ÖZDAĞ vd(Der.), 21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği, Cilt IV, Ankara: ASAM Yayınları

ÖZTÜRK, Nail. (2002). Türkmenistan'dan Eğitim ve Öğretim Amacıyla İstanbul İline Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Uyum Sorunları ve Çözüm Teklifleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SOYUTÜRK, Mustafa. (2000). Balkan Ülkelerinden Eğitim-Öğretim İçin Gelen Öğrencilerin (Batı Trakya Örneği) Sosyal Yapıya Uyumları, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

TEZCAN, Mahmut. (1985). Yurt Dışından Gelen Öğrencilerin Uyum Sorunları: Eğitim Sistemi ve Çevreye Uyumları, Ankara: Engin yayınları.

TORUN, Gamze. (1995). Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Üniversiteli Öğrencilerin Uyum Süreçleri Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

TUTAR, Hüseyin. (2000). Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Başarısızlık Nedenleri, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

YILDIRIM, İbrahim. (2000). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, No: 18,

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Anne-Babanızın Eğitim Durumu Nedir?	Anne	Baba
Hiçbir okul mezunu değil	()	()
İlkokul mezunu	()	()
Ortaokul/Lise mezunu	()	()
Yüksekokul/Üniversite mezunu	()	()
Yüksek lisans ve üstü	()	()
2. Ailenizin Sosyo-Ekonomik Durumu Nasıldır?
- Üstte ()
- Orta ()
- Düşük ()
3. Hangi Üniversitede Okuyorsunuz?
- Ankara Üniversitesi ()
- Hacettepe Üniversitesi ()
- Gazi Üniversitesi ()
- O.D.T.Ü. ()
- Diğer ()
4. Nerede Kalıyorsunuz?
- 1 () Kredi ve Yurtlar Kurumu Müdürlüğüne bağlı bir yurttta
- 2 () Özel Öğrenci Yurtlarının birinde
- 3 () Akraba veya tanıdık yanında
- 4 () Birkaç arkadaş birlikte kiralık bir evde
- 5 () Daha başka bir yerde

5. Aylık İhtiyaçlarınızı Karşıladığınız Parayı Hangi Kaynaklardan Temin Ediyorsunuz?

- 1 () Ailemden
- 2 () Burs
- 3 () Çalıştığım işten
- 4 () Yardım derneklerinden

6. Aylık Olarak Elinize Geçen Para İhtiyacınızı Karşılıyor Mu?

- 1 () Evet
- 2 () Hayır

7. Devam Ettiğiniz Yüksek Eğitim Programından Memnun Musunuz ?

- 1 () Evet
- 2 () Kısmen
- 3 () Hayır

8. Akademik Başarı Durumunuz Size Göre Nasıldır?

- 1 () Çok iyi
- 2 () İyi
- 3 () Orta
- 4 () Zayıf

9. Ailenizle Olan İlişkileriniz Nasıldır?

- 1 () İyi
- 2 () Oldukça iyi
- 3 () Bozuk

10. Uyum Sorunlarınız Olduğunda Kiminle Konuşursunuz?

- 1 () Yurt arkadaşlarımla
- 2 () Okuldaki psikolojik danışmanımla
- 3 () Kendi ülkemden gelen arkadaşlarımla
- 4 () Ailemle

EK-2

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE)

(Takım A)

(İkinci Revizyon)

Prof. Dr. İbrahim Ethem Özgüven

“ Telif Hakları Saklıdır”

AÇIKLAMA:

Envanter içinde EVET yada HAYIR şeklinde cevaplandırılacak sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl duygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir. Her soruyu cevaplandırırken önce sizin için cevabın EVET’ mi yoksa HAYIR’ mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapılacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	EVET	HAYIR
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	/ /	■
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	■	/ /

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?

3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşümceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikâyet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?
16. Tanıştığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı isteğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınırsınız mı?
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?

31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hissedersiniz mi?
32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulandır mısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınız sizi, “eğriye eğri doğruya doğru”, diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapalı bir yaradılıştasınız mı?
46. “Başaramadım” gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacındasınız mı?
48. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir çevrede sıkılığandık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğu kez her şeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?

58. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hak ettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?
62. Bulunduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirlerine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
66. Alıngan bir kişi misiniz?
67. Fiziki görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve mide ağrılarından şikâyetiniz olur mu?
70. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hissedersiniz mi?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?

82. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?
86. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yaptığınız bir yanlış kabul etmek size zor gelir mi?
88. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
92. Genellikle sakın ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hissedersiniz mi?
95. Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranmalı mıdır?
101. Davranışınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinmeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?

107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz?
111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
115. Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdükleri kanısında mısınız?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunları karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hisseder misiniz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanlar ayıplar mısınız?
122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?

127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikâyetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?
140. Bulunduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen çok kişi var mı?
141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?

150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?
156. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşındığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?